

Stora utskottet

Statsrådets utredning: Finlands viktigaste mål inför EU:s valperiod 2024–2029

Statsrådets utredning: Förslag till ändring av Europeiska unionens fördrag

Statsrådets utredning: Framtida riktningar för EU:s straffrätt 2024–2029; E-skrivelse om Finlands preliminära synsätt

Till statsrådet

INLEDNING

Remiss

Till riksdagen har inkommit statsrådets utredning Finlands viktigaste mål inför EU:s valperiod 2024–2029 (E 58/2023 rd). Riksdagsbehandlingen av ärendet har sammanförts med behandlingen av statsrådets E-utredningar om förslag till ändring av Europeiska unionens fördrag (E 79/2022 rd) och om framtida riktningar för EU:s straffrätt 2024–2029 (E 57/2023 rd).

Utlåtanden

Följande utlåtanden har lämnats i ärendet:

- miljöutskottet MiUU 1/2024 rd
- kulturutskottet KuUU 2/2024 rd
- ekonomiutskottet EkUU 5/2024 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 4/2024 rd
- lagutskottet LaUU 5/2024 rd
- försvarsutskottet FsUU 3/2024 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 3/2024 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 1/2024 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 6/2024 rd
- framtidsutskottet FrUU 1/2024 rd
- utrikesutskottet UtUU 1/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig i EU-ärenden Eeva Kaunismaa, statsrådets kansli
- understatssekreterare för EU-ärenden Satu Keskinen, statsrådets kansli
- specialsakkunnig i EU-ärenden Heli Siivola, statsrådets kansli

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

- avdelningschef Olli Kantanen, utrikesministeriet
- enhetschef Miia Lahti, utrikesministeriet
- kanslichef Minna Kivimäki, kommunikationsministeriet
- kabinetschef Taneli Lahti, Europeiska kommissionen
- biträdande chef för representationen Maria Kokkonen, Europeiska kommissionens representation i Finland
- ledamot av Europaparlamentet Alviina Alametsä, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Eero Heinäluoma, Europaparlamentet
- Europaparlamentsledamot Miapetra Kumpula-Natri, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Ville Niinistö, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Mauri Pekkarinen, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Sirpa Pietikäinen, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Nils Torvalds, Europaparlamentet
- ställföreträdande ständig representant Tuuli-Maaria Aalto, Finlands ständiga representation vid Europeiska unionen
- ständig representant Markku Keinänen, Finlands ständiga representation vid Europeiska unionen
- direktör Lotta Nymann-Lindegren, Finlands näringsliv rf
- sakkunnig, klimat- och energipolitik Jaakko Haikonen, STTK rf
- chef för internationella ärenden Pekka Ristelä, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- minister Anders Adlercreutz.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Akava ry
- Finlands Olympiska Kommitté rf.

Stora utskottets arbetsdelegation har hört

- äldre forskare Tuomas Iso-Markku, Utrikespolitiska institutet
- programdirektör Juha Jokela, Utrikespolitiska institutet
- professor Ilari Säkäsjärvi, Finlands Naturpanel
- professor Päivi Leino-Sandberg, Helsingfors universitet
- akademiforskare Timo Miettinen, Helsingfors universitet, Centrum för Europaforskning
- ordförande Jyri Seppälä, Klimatpanelen
- direktör för samhällskontakter Karol Mattila, Nokia Oyj
- direktör för samhällskontakter Jyrki Katainen, Nordea
- direktör Simo Tiainen, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör, chefsekonom Maarit Lindström, Skogsindustrin rf
- direktör Kristo Lehtonen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- direktör, EU-reglering Jussi Mäkinen, Teknologiindustrin rf
- professor Emilia Korkea-aho
- professor Vili Lehdonvirta
- forskardoktor Milka Sormunen.

Stora utskottets arbetsdelegation har fått ett skriftligt yttrande av

- Människorättscentret

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

- inrikesministeriet
- försvarsministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- miljöministeriet
- direktör Teija Tiilikainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- Finlands Bank
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- doktorand Antti Ronkainen, Helsingfors universitet
- Finlands miljöcentral
- CSC - IT-centret för vetenskap
- Finlands Kommunförbund
- Egentliga Finlands förbund
- Ålands landskapsregering
- Maki.vc
- Neste Abp
- P2X Solutions
- Silo Ai Ab
- Bioenergia ry
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Finsk Energiindustri rf
- Finanssiala ry
- Centralhandelskammaren
- Rättstatscentrum, Helsingfors universitet
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Suomen startup-yhteisö
- Företagarna i Finland rf
- filosofie doktor Elisabeth Helander
- Cargotecs styrelseordförande Ilkka Herlin
- arbetslivsprofessor Martti Hetemäki
- akademiprofessor Matti Latva-aho
- professor Sami Moisio
- professor Elina Pirjatanniemi
- politics doktor Vesa Vihriälä
- European Policy Centre - CEP (Belgrade).

Stora utskottets arbetsdelegation har fått ett meddelande, ingenting att yttra

- finansministeriet
- Supercell Ab.

UTREDNINGEN

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådets ståndpunkt återges i sin helhet i handlingen E 58/2023 rd.

Statsrådet konstaterar i utredningen att Europeiska unionen är Finlands viktigaste referensram och värdegemenskap inom såväl politik som ekonomi. Statsrådet har som mål att Europeiska unionen ska vara globalt stark och handlingskraftig och att unionen ska arbeta för medlemsstaternas och medborgarnas säkerhet, välbefinnande och ekonomiska intressen. Demokrati, rättsstatsprincipen och de grundläggande och mänskliga rättigheterna är grunden för all verksamhet i unionen. Det är viktigt att EU fortsätter med det långsiktiga politiska utvecklingsarbetet när det gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och demokratin. I rättsstatsfrågor fortsätter Finland med sin långsiktiga politik och främjar rättsstatsprincipen och bekämpningen av korruption i EU.

Finlands främsta prioriteringar i fråga om EU:s strategiska agenda och den kommande kommissionens program är att stärka Europas strategiska konkurrenskraft, förbättra den övergripande säkerheten i Europa och främja förutsättningarna för den rena omställningen, bioekonomin och den cirkulära ekonomin. Finland anser att dessa prioriteringar bör främjas i den kommande fleråriga budgetramen för EU. Budgetramen bör dock sammantaget hållas på en skälig nivå så att Finlands nettobidrag inte ökar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Stora utskottet välkomnar att statsrådet har utarbetat nyckelmål för den kommande EU-valperioden 2024–2029. Det är en viktig tidpunkt att påverka. Efter valet till Europaparlamentet (6–9 juni 2024) kommer Europeiska rådet i juni att anta ett strategiskt program som fastställer prioriteringarna för den nya femårsperioden och som också kommer att fungera som vägledning för kommissionens framtida ordförande.

(2) Finland måste främja sina mål såväl bland medlemsländerna som direkt vid kommissionen. Efter valet kommer kommissionen att fastställa prioriteringarna för sitt arbete under den nya femårsperioden. Kommissionens prioriteringar påverkas också av styrkeförhållandena i det nya Europaparlamentet, som med en majoritet av sina ledamöter väljer kommissionens ordförande på förslag av Europeiska rådet. De politiska gruppernas beslut att stödja en kandidat påverkas av vilka prioriteringar kandidaten särskilt lovar att driva under mandatperioden.

(3) Stora utskottet delar helt statsrådets uppfattning att Europeiska unionen är Finlands viktigaste politiska och ekonomiska referensram och värdegemenskap. Det framstår än klarare efter Rysslands fullskaliga anfallskrig mot Ukraina. Det har också visat sig att det yttersta skälet till att Europeiska unionen bildades, det vill säga att garantera fred och stabilitet i Europa, fortfarande är en mycket aktuell och fundamental uppgift för EU. Stora utskottet anser i likhet med statsrådet att Finlands mål bör vara ett globalt starkt och funktionsdugligt EU.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(4) Statsrådet har fastställt följande prioriteringar för Finlands inflytande i EU: stärkandet av Europas strategiska konkurrenskraft, förbättringen av den övergripande säkerheten i Europa och omställningen till ren energi samt främjandet av bioekonomins och den cirkulära ekonomins möjligheter. Med beaktande av det geopolitiska läget anser stora utskottet att dessa mål är motiverade och kan understödjas. Under sakkunnigutfrågningen framfördes det att nyckelmålen är precis de teman som också i vidare omfattning har lyfts fram i den europeiska debatten. I många utlåtanden från fackutskotten och yttranden från sakkunniga ansågs det samtidigt att statsrådets utredning inte i nämnvärd grad lyfter fram några konkreta metoder för hur de valda målen ska nås. Stora utskottet anser det vara förstäeligt att utredningen om EU-målen för den kommande lagstiftningsperioden inte går särskilt långt i behandlingen av metoderna, men anser att det med tanke på ett lyckat inflytande är ytterst viktigt att Finlands mål främjas också genom konkreta åtgärder. Stora utskottet förutsätter att man i de kommande årens strategier för inflytande i EU går djupare in på denna fråga.

Unionen som värdegemenskap

(5) Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att demokrati, rättsstatsprincipen samt de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna utgör grunden för all unionens verksamhet och anser det viktigt att EU fortsätter med det långsiktiga politiska utvecklingsarbetet när det gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och demokratin. Stora utskottet understöder också målet att EU ska ansluta sig till Europakonventionen. Stora utskottet anser att demokrati, rättsstatsprincipen och de grundläggande och mänskliga rättigheterna är viktiga inte bara med tanke på tillgodoseendet av medborgarnas rättigheter utan också med tanke på en fungerande inre marknad och investeringarna. En välmående demokrati är viktig också med tanke på samhällets kriställighet och bekämpningen av desinformation.

(6) Utskottet stöder statsrådets mål att hålla fast vid Finlands långsiktiga, aktiva politik i rättsstatsfrågor och främja rättsstatsprincipen. Lagutskottet påpekar i sitt utlåtande att förverkligandet av rättsstatsprincipen är ytterst betydelsefullt för att det rättsliga samarbetet mellan EU:s medlemsstater ska fungera i praktiken. En förutsättning för rättsligt samarbete som grundar sig på ömsesidigt erkännande är att medlemsstaterna har ömsesidigt förtroende för varandras rättssystem. Om förtroendet för rättssystemen och rättsstaten i andra medlemsstater vacklar, undergrävs hela principen om ömsesidigt erkännande och därmed det rättsliga samarbetet mellan myndigheterna (LaUU 5/2024 rd). Samma förtroende för de beslut som myndigheterna i andra medlemsländer fattar behövs också inom andra politikområden i unionen.

(7) Stora utskottet anser i likhet med statsrådet att det är särskilt viktigt att finansieringen från unionens budget är nära kopplad till respekten för rättsstatsprincipen, åtgärderna mot missbruk av unionens medel och förebyggandet av korruption. Det är bra att också bekämpningen av korruption har lyfts fram som ett centralt mål. Korruption undergräver rättsstaten och därmed också medlemsstaternas förtroende för varandras system. Korruption är också ett problem med tanke på användningen av unionens budgetmedel.

(8) Stora utskottet anser i likhet med arbets- och jämställdhetsutskottet att det är viktigt att Finland försvarar och främjar likabehandling och jämställdhet mellan könen i EU. Arbets- och jämställdhetsutskottet betonar i sitt utlåtande att demokrati, rättsstatsprincipen och de grundläggande

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inte kan förverkligas utan jämställdhet och att jämställdheten också kräver att dessa värden respekteras. Stora utskottet anser att Europeiska unionen har en viktig roll när det gäller att främja jämställdhet mellan könen och likabehandling av minoriteter och alla människor. Jämställdhet är också en central del av säkerheten, välfärden och ekonomin.

Strategisk konkurrenskraft

(9) Enligt statsrådets utredning är Finlands centrala prioriteringar för konkurrenskraftspolitiken under nästa lagstiftningsperiod en omvärdering av beroendeförhållandena och att svara på den allt hårdare globala konkurrensen om investeringar, kompetent arbetskraft, tekniskt ledarskap och råvaror. EU:s strategiska konkurrenskraft bör grunda sig på vidareutveckling av unionens egna starka sidor och på marknadsmässiga lösningar. Fokus ligger på en fungerande inre marknad som bygger på fri rörlighet och på en effektiv politik för statligt stöd och konkurrens.

(10) Stora utskottet finner dessa utgångspunkter motiverade. Samtidigt fäster utskottet i likhet med ekonomiutskottet (EkUU 5/2024 rd) uppmärksamhet vid att målen inte ger svar eller handlingsalternativ för en situation där det finns utvecklingstrender som synnerligen starkt utmanar dessa utgångspunkter. Världsekonomin påverkas allt tydligare av konkurrensen mellan stormakterna, det geoeconomiska tänkandet och den ökande protektionismen.

(11) **Den inre marknaden.** Stora utskottet betonar i likhet med statsrådet vikten av en fungerande inre marknad. När den strategiska konkurrensen skärps är en livskraftig och dynamisk inre marknad ett livsvillkor för finländska och europeiska företag och påverkar också EU:s globala konkurrensställning och attraktionskraft. Stora utskottet anser i likhet med ekonomiutskottet att det är viktigt att stärkandet av den inre marknaden får ett konkret innehåll i påverkansarbetet, till exempel när det gäller att främja rörligheten för tjänster, undanröja hinder för digitalisering och slutföra kapitalmarknadsunionen.

(12) Stora utskottet betonar betydelsen av en digital inre marknad. Sakkunniga lyfte fram att Europa kunde bli en global föregångare i en datadriven ekonomi, om utvecklingen av den digitala inre marknaden påskyndas. Tillgången till data och förmågan att utnyttja den är centrala förutsättningar för innovationer och tillväxt i vår ekonomi som i allt högre grad blir datadriven.

(13) Stora utskottet betonar också i likhet med arbets- och jämställdhetsutskottet att det för att utveckla en rättvis inre marknad är viktigt att främja EU-medborgarnas sociala rättigheter och en gemensam minimilagstiftning om arbetslivet och jämställdheten. Det måste också finnas tillräckligt effektiva verktyg för tillsynen över att lagstiftningen efterlevs. Medborgarnas stöd för den inre marknaden kan då säkerställas och man kan förebygga sådana snedvridningar av konkurrensen som kan uppstå genom att kvaliteten i arbetslivet försämras och de anställdas rättigheter kränks (AjUU 1/2024 rd).

(14) **Statligt stöd.** Under covidpandemin inleddes en exceptionell period i fråga om EU:s politik för statligt stöd, som har dragit ut på tiden till följd av Rysslands anfallskrig i Ukraina och den globala stödbaserade konkurrensen om investeringar som hänför sig till den dubbla omställningen. Stora utskottet betonar att det är ytterst viktigt för Finland att trygga lika villkor för medlems-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

länderna på EU:s inre marknad. Det är väsentligt också för att företagen ska kunna utnyttja sina starka sidor effektivt. Stora utskottet anser därför i likhet med statsrådet att det är ett viktigt mål att den tillfälliga flexibiliteten i reglerna om statligt stöd slopas så snabbt som möjligt. En kapp-löpning där medlemsstaterna erbjuder allt mer statsstöd är problematisk för små exportdrivna ekonomier som Finland. Det utgör också en risk för den europeiska sammanhållningen och för den inre marknadens funktion. Särskilt negativt bör man förhålla sig till produktionsstöd som snedvrider konkurrensen och som sällan ger mervärde för marknaden och som framför allt gynnar de stora ekonomierna i unionen (EkUU 5/2024 rd).

(15) Vid utskottens sakkunnigutfrågning betonades också behovet av att bereda sig på en situation där flexibiliteten i reglerna om statligt stöd inte i någon avgörande grad kommer att frångås eller där detta skulle förutsätta att det införs andra metoder på EU-nivå för att reagera på tred-jeländers statsstöd- och investeringspolitik. De sakkunniga ansåg, bland annat på grund av För-enta staternas stödpolitik, att det inom den närmaste framtiden är osannolikt att flexibiliteten i frå-ga om statligt stöd frångås, åtminstone utan att det på EU-nivå vidtas andra åtgärder för att svara på den globala konkurrensen.

(16) Stora utskottet anser att Finland i en sådan situation bör betona att eventuella nya instru-ment måste vara kvalitetsbaserade och marknadsmässiga för att de genuint ska kunna främja EU:s konkurrenskraft och erbjuda lika konkurrensvillkor för företag i alla medlemsstater. Stora utskot-tet instämmer i ekonomiutskottets åsikt att om nya instrument utvecklas är det viktigt för Finland att utöver de ovannämnda kriterierna säkerställa att de är teknikneutrala och de har en relevant koppling till de strategiska investeringarna och FoUI-politiken. Det centrala är att användningen av gemensamma medel bidrar till att skapa sådana gemensamma nyttigheter som effektivt kan ge-nomföras på EU-nivå och som annars inte skulle realiserats (EkUU 5/2024 rd).

(17) Framtidsutskottet anser att ett sätt att minska behovet av nationellt statligt stöd i medlems-länderna vore att vidareutveckla de eu-omfattande investeringsinstrumenten, stödsystemen och samarbetsformerna (såsom programmen Horisont Europa, InvestEU och Global Gateway), för-utsatt att utdelningen av medel grundar sig på teknisk excellens och genomslagskraft (FrUU 1/2024 rd). De finländska ansökningarna om finansiering för dessa instrument har lyckats bra.

(18) **Handelspolitiken.** Stora utskottet instämmer i utrikesutskottets åsikt att en öppen, regelba-serad och ansvarsfull internationell handel är av central betydelse för Europas konkurrenskraft. Stora utskottet betonar att EU effektivare än tidigare bör sträva efter att förhandla fram nya han-delsavtal. Dessutom bör också befintliga handelsavtal uppdateras. De är viktiga för den ekono-miska konkurrenskraften och hållbarheten i unionen och för att företagen ska klara sig i den glo-bala konkurrensen (UtUU 1/2024 rd).

(19) Stora utskottet påpekar att den handelspolitiska lägesbilden har förändrats snabbt och på-tagligt. Ekonomin och geopolitiken blir allt tätare sammanknutna. Värdekedjorna och beroende-förhållandena utnyttjas med hjälp av maktpolitiska instrument och riskerna i anslutning till detta har blivit tydliga. Att minska beroendet är ett viktigt mål. EU bör i sin handelspolitik fatta beslut utifrån sina egna utgångspunkter och försvara sina intressen samtidigt som Europa behåller sin öppenhet för handel och investeringar. Som liten medlemsstat som är beroende av utrikeshandeln

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

lönar det sig för Finland att se till att genomförandet av den strategiska autonomi inte innebär protektionism (UtUU 1/2024 rd).

(20) **Kapitalmarknadsunionen.** Stora utskottet fäster i likhet med ekonomiutskottet uppmärksamhet vid att den svaga produktivitetens utvecklingen i Europa också anknyter till en svagt utvecklad riskkapitalmarknad som inte i tillräcklig utsträckning möjliggör uppskalning av innovationer. Därför måste det också betonas att kapitalmarknadsunionen bör främjas.

(21) **Kompetent arbetskraft.** Stora utskottet håller med statsrådet om att det är viktigt för Europas konkurrenskraft att tillgången på kompetent arbetskraft förbättras. Också de sakkunniga betonade att av tillgången på arbetskraft är viktig för konkurrenskraften. Som framtidsutskottet konstaterar är behovet av kompetent arbetskraft en gemensam och central utmaning för hela det åldrande Europa. Den globala konkurrensen om kompetent arbetskraft är redan hård och ökar ytterligare.

(22) **Kompetens och främjande av rörligheten.** Stora utskottet stöder i likhet med kulturutskottet statsrådets mål att höja utbildningsnivån och stärka kontinuerligt lärande på EU-nivå för att trygga Europas konkurrenskraft. De fortgående satsningarna på program som Erasmus+ stöder dessa mål. Utskottet håller med om att EU måste vara ett konkurrenskraftigt alternativ för såväl toppforskning som elevutbyte.

(23) Stora utskottet understöder i likhet med kulturutskottet främjandet av kompetensrörligheten och undanröjandet av hinder för rörligheten, dock så att beslutsfattandet om utbildningspolitiken kvarstår hos medlemsländerna (KuUU 2/2024 rd). Det behövs insatser för att göra det ekonomiskt och socialt enklare och mer attraktivt för studerande att röra sig över gränserna. Ökad studentrörlighet genom särskilda utbytesprogram kommer att bidra till att förbättra den fria rörligheten för kunskap och kompetens och därmed direkt och indirekt höja forskningens kvalitet. Stora utskottet instämmer i kulturutskottets konstaterande att det i EU finns nästan 75 miljoner unga i åldern 15—29 år och att inget nyckelmål kan nås utan deras medverkan. Kompetenta och nyfikna unga har en nyckelroll bland annat när det gäller att stärka Europas strategiska konkurrenskraft.

EU:s politik för teknisk utveckling

(24) **Omstörtande teknik.** Stora utskottet håller med statsrådet om att EU:s digitala ledarskap förutsätter investeringar särskilt i omstörtande teknik, såsom lösningar för artificiell intelligens, högpresterande databehandling och kvantberäkning, chipteknik samt 6G. Dessa tekniker bör utvecklas mer strategiskt så att deras fulla potential kan utnyttjas i utvecklingen av en datadriven ekonomi. Stora utskottet betonar att många av dessa omstörtande tekniker också har säkerhetspolitisk betydelse (FrUU 1/2024 rd och UtUU 1/2024 rd).

(25) Stora utskottet anser i likhet med framtidsutskottet att den tekniska utvecklingen har en så stor inverkan på konkurrenskraften att en teknikpolitik som siktar på ett fullödigt utnyttjande av omstörtande tekniker bör lyftas fram som en prioritering för Finlands inflytande i EU. Finland har betydande tekniska kapaciteter vars ställning i EU:s teknikpolitik bör främjas aktivt. Exempel på dessa kapaciteter och på områden där vi är en global föregångare är artificiell intelligens och

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

språkmodeller, superdatorer (superdatorm LUMI), kvantteknik, trådlösa datanät, mikroelektronik, halvledare, virtuella världar, rymdteknik, nya biobaserade material samt bioteknik (inklusive läkemedel och hälsoteknik) och celljordbruk. Finland har också konkurrensfördelar inom väteekonomin, vars betydelse som omstörtande teknik håller på att öka inom omställningen till ren teknik och försörjningsberedskapen (FrUU 1/2024 rd).

(26) **Artificiell intelligens.** Stora utskottet håller med framtidsutskottet om att EU bör säkerställa sin självförsörjning när det gäller att ta fram tillförlitliga och allmänt tillgängliga lösningar för artificiell intelligens på alla EU:s officiella språk. Generativa modeller för artificiell intelligens, särskilt grundmodeller, kan anses utgöra infrastruktur för ekonomiska innovationer och produktutveckling. Därigenom bildar de också en infrastruktur för värdeskapande och stöder utnyttjandet av andra tekniker. För att bygga upp nya tillämpningar och kommersiella tjänster behövs det oundgängligen konkurrenskraftiga och tillförlitliga europeiska språkmodeller.

(27) Stora utskottet håller med kommunikationsutskottet om att man i den europeiska regleringen av artificiell intelligens samtidigt måste se till att EU:s konkurrenskraft främjas och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter tryggas (KoUU 4/2024 rd). Det krävs en bedömning av vilka principer som ska tillämpas i utvecklingen av artificiell intelligens. Det är också viktigt att analysera riskerna och främja en ansvarsfull och människocentrerad AI-utveckling. Detsamma gäller också för annan ny teknik. Utvecklingen av ny teknik bör utgå från en europeisk värdegrund.

Omställning till ren energi, bioekonomi och cirkulär ekonomi

(28) **Klimatförändringen.** I likhet med miljöutskottet välkomnar stora utskottet att statsrådet har lyft fram begränsningen av klimatförändringen och omställningen till ren energi som prioriteringar. En omställning till ren energi ligger i Finlands intresse med tanke på ekonomin, försörjningsberedskapen och den ekologiska hållbarheten. Det förutsätter en möjliggörande, förutsägbar, teknikneutral och investeringsfrämjande regleringsmiljö (EkUU 5/2024 rd).

(29) Det är viktigt att EU fortsätter att konsekvent vidta politiska åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och stärka den biologiska mångfalden samtidigt som principerna för hållbar utveckling beaktas. Det bör också beaktas att passivitet kostar. Exempelvis bedöms de extrema väderfenomen som följt av klimatförändringen redan orsaka omfattande skador och därmed materiella förluster. En ambitiös klimatpolitik kan också bidra till att stärka samhällets kristålighet. De medlemsländer som redan har vidtagit målmedvetna åtgärder för att öka den förnybara energin har i det förändrade geopolitiska läget lättare kunnat lösgöra sig från fossil energi (MiUU 1/2024 rd).

(30) Som miljöutskottet konstaterar skapar en konsekvent och långsiktig klimatpolitik en grund för den energiomställning som behövs för att målen ska nås, det vill säga för att företagen ska göra betydande praktiska investeringar i rätt tid och utveckla nya tekniker. En ambitiös EU-klimatpolitik jämnar också ut konkurrensförhållandena med beaktande av att Finlands nationella klimatmål sträcker sig längre än EU:s. Sakkunniga lyfte fram att den kommande lagstiftningsperioden är kritisk för att Finland ska få investeringar som anknyter till omställningen till ren energi.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(31) Stora utskottet håller med miljöutskottet om att kostnadseffektivitet är en väsentlig förutsättning för klimatpolitiken. Utsläppshandelssystemets centrala roll bör stärkas ytterligare. Tyngdpunkten i regleringen bör ligga på utsläppsminskningar, utveckling av utsläppshandeln och främjande av utvecklings- och innovationsåtgärder inom ren teknik. Teknikneutralitet bör förbli en central princip och EU-regleringen bör möjliggöra utveckling och ibruktagande av alla nya slag av klimatteknik.

(32) Som jord- och skogsbruksutskottet konstaterar påverkar klimatförändringen på många sätt förutsättningarna för jordbruk. Att i fortsättningen uttryckligen rikta stöden till gårdar som aktivt producerar mat kan leda både till utsläppsminskningar och till ökad produktivitet. Ett hållbart inhemskt livsmedelssystem ökar självförsörjningsgraden, belastar miljön mindre och producerar ren och hälsosam mat (JsUU 3/2024 rd). Stora utskottet håller med miljöutskottet om att alla sektorer bör delta i utsläppsminskningarna, men det är alltid viktigt att säkerställa kostnadseffektiviteten. Inom den gemensamma jordbrukspolitiken är det viktigt att stärka miljöåtgärderna inom sektorn genom att samtidigt säkerställa dels en kontinuerlig livsmedelsproduktion, dels ett produktivt bedrivande av jordbruk i hela EU (MiUU 1/2024 rd).

(33) **Fossila bränslen.** Stora utskottet understöder att åtgärderna för förnybar energi och energieffektivitet bör prioritera minskad användning av fossila bränslen. Utskottet betonar i likhet med ekonomiutskottet och statsrådet att investeringar i ren energi ska främjas. Slopandet av fossila bränslen stärker också målen för den strategiska konkurrenskraften och autonomi och därmed också kriställigheten. Det är viktigt att man vid strävan att minska användningen av fossila bränslen fäster särskild uppmärksamhet vid att medborgarnas dagliga kostnader hålls på en skälig nivå. Stora utskottet anser det viktigt att också finansieringssystemet stöder omställningen till ren energi: EU:s taxonomikriterier bör genomgående beakta produktionen av förnybar energi och kärnkraft. Dessutom bör beredningen av en reglering som främjar ibruktagandet av typgodkända SMR-reaktorer aktivt främjas (EkUU 5/2024 rd).

(34) **Skogs- och markanvändningsregleringen.** Som miljöutskottet konstaterar är klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald på många sätt kopplade till varandra. Därför bör det inbördes beroendet mellan dem identifieras och lösas gemensamt. Stora utskottet anser liksom miljöutskottet och jord- och skogsbruksutskottet (MiUU 1/2024 rd, JsUU 3/2024 rd) att det är väsentligt att man i skogs- och markanvändningsregleringen beaktar medlemsstaternas olika förhållanden, utgångsnivån för skyddsåtgärderna och möjligheterna till kostnadseffektiva nationella åtgärder. Det är också viktigt att identifiera möjligheterna att bedriva skogsbaserade näringar. Skogarna är av central betydelse för samhällsekonomin, den regionala utvecklingen och selsättningen i Finland.

(35) Stora utskottet betonar i likhet med miljöutskottet och jord- och skogsbruksutskottet att skogspolitiken även i fortsättningen bör omfattas av den nationella beslutanderätten, även om EU indirekt påverkar skogspolitikens innehåll bland annat genom klimat-, miljö- och energipolitiken. Finland måste även i fortsättningen aktivt påverka EU:s skogspolitik.

(36) Utskottet betonar i likhet med fackutskotten att främjandet av biologisk mångfald och utnyttjandet av skog för ekonomiska intressen inte utesluter varandra. Främjandet av mångfald och skogstillväxt genomförs bäst som en del av ett aktivt hållbart skogsbruk där åtgärderna sätts in i

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

rätt tid. Välmående skogar tryggar också vårt lands försörjningsberedskap och tålighet vid förändringar. Finland måste påverka kraftfullt inom EU för att öka medvetenheten om de lösningar och möjligheter som är förknippade med ett hållbart skogsbruk. Man måste också sträva efter att erbjuda lösningar som främjar den biologiska mångfalden på ett sätt som inte försätter Finland med dess naturförhållanden i en ofördelaktig ställning. Inom skogsindustrin är en höjning av förädlingsvärdet ett viktigt mål med tanke på såväl Finlands samhällsekonomi som EU i stort. Genom träbyggande kan förädlingsvärdet fördubblas utan att avverkningarna ökar, eftersom produkterna från den mekaniska skogsindustrin vidareförädlas i större utsträckning än för närvarande inom EU. De klimatfördelar skogarna ger kan förstöras genom satsningar på långlivade produkter och genom att se till att skogens kolsänka blir tillräckligt stor (JsUU 3/2024 rd).

(37) **Cirkulär ekonomi och bioekonomi.** Stora utskottet anser det viktigt att främjandet av cirkulär ekonomi är en av statsrådets främsta prioriteringar och att man vid stärkandet av den inre marknaden och industripolitiken betonar resurseffektivitet, lösningar inom cirkulär ekonomi och utveckling av klimatneutrala material. Det är också bra att statsrådet har som mål att i EU:s industripolitik fokusera starkt på möjligheterna till tillväxt inom bioekonomin. Omfattande biologiska naturresurser i kombination med hög teknisk kompetens ger Finland goda möjligheter att utveckla nya lösningar för cirkulär ekonomi och bioekonomi.

(38) Stora utskottet anser att en starkare koppling av principerna för cirkulär ekonomi till EU:s centrala politikområden, såsom den inre marknaden och den gemensamma jordbrukspolitiken, kan främja såväl EU:s konkurrenskraft, tillväxt och strategiska autonomi som kampen mot klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald (MiUU 1/2024 rd, EkUU 5/2024 rd). Ekonomiutskottet konstaterar i sitt utlåtande att även om bioekonomin och den cirkulära ekonomin har lyfts fram bland prioriteringarna, granskas de konkreta målen för påverkan i anslutning till dem knappt alls i utredningen. För att konkret främja målen bör Finland identifiera dels behovet av ändringar i regleringen, dels vilka hinder och möjligheter regleringen erbjuder när det gäller inriktningen av EU-finansieringen.

(39) Miljöutskottet konstaterar i sitt utlåtande att en ändamålsenligt utformad bioekonomi som växer och blir mer hållbar stöder uppnåendet av EU:s klimatneutralitet. Inom EU bör man också inse att bioekonomi och förnybara naturresurser bidrar till hållbara och koldioxidsnåla lösningar samt till utfasning av skadliga beroendeförhållanden. Klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald kräver att alla goda lösningar utnyttjas, och det är inte förnuftigt att försöka begränsa politiken till en enda modell.

(40) Jord- och skogsbruksutskottet anser det viktigt att man inom EU satsar på egna tekniska lösningar för avskiljning av biobaserad koldioxid och allmänt säkerställer att Europa har en stark ställning inom bioekonomi. Det är viktigt att EU:s industripolitik identifierar de tillväxtmöjligheter som förnybara naturresurser erbjuder, så att satsningarna på forskning och utveckling inom bioekonomin också realiseras som investeringar i Finland.

Den övergripande säkerheten och ett starkare Europa

(41) Det har skett en genomgripande förändring i den internationella omvärlden. Den globala motsättningarna har skärpts och konkurrensen mellan stormakterna har ökat. Också andra poli-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

tiska megatrender, såsom de utmaningar som den regelbaserade världsordningen står inför och den ökande protektionismen, har direkta konsekvenser för EU. EU omformas i allt högre grad till en säkerhetsgemenskap med en stark geopolitisk dimension (UtUU 1/2024 rd).

(42) I likhet med utrikesutskottet och statsrådet anser stora utskottet att man bör sträva efter att stärka EU:s geopolitiska roll i den förändrade säkerhetspolitiska miljön och i den globala konstellation som inramas av den skärpta stormaktskonkurrensen. Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de åtgärder som till följd därav vidtagits mot Ryssland har än en gång visat hur viktigt det är att säkerställa att unionen är enig och funktionsduglig. Statsrådet konstaterar i sin utredning att funktionsförmågan bör granskas på ett övergripande plan och utvecklas konsekvent. Stora utskottet instämmer i statsrådets uppfattning. Vi måste överväga vilka förmågor, resurser, strukturer och beslutsförfaranden detta kräver.

(43) **Ukraina.** Enligt statsrådets utredning bör EU fortsätta ge starkt politiskt, ekonomiskt och militärt stöd till Ukraina så länge som det behövs. I likhet med utrikesutskottet ger stora utskottet sitt fulla stöd till detta. Stora utskottet betonar att EU:s politiska, ekonomiska och militära stöd måste fortsätta och stärkas ytterligare. Det är viktigt att lämna materiellt och humanitärt bistånd och att samtidigt skapa beredskap för återuppbyggnaden. Utskottet betonar också vikten av en sanktionspolitik gentemot såväl Ryssland som Belarus och anser det vara kritiskt att unionen hittar metoder för att förhindra kringgående av sanktioner (UtUU 1/2024 rd).

(44) **EU:s yttre förbindelser.** Stora utskottet instämmer i försvarsutskottets (FsUU 3/2024 rd) och utrikesutskottets åsikt att unionens övergripande säkerhet bör behandlas och utvecklas i ett nära samband med EU:s utrikes- och säkerhetspolitik och yttre förbindelser. I likhet med försvarsutskottet och utrikesutskottet anser stora utskottet att EU måste upprätta och upprätthålla nära och fungerande partnerskap på bred front runt om i världen. EU:s och dess medlemsstaters ståndpunkter utmanas aktivt och öppet. Västvärldens och i synnerhet EU:s betydelse i världen har enligt vissa bedömningar minskat, och därför måste unionen arbeta särskilt aktivt för att upprätthålla partnernätverket. I likhet med utrikesutskottet anser stora utskottet att EU:s strategiska mål också bör vara att stärka de multilaterala systemen och institutionerna.

(45) Stora utskottet anser i likhet med statsrådet att Finlands mål bör vara ett så nära och så strategiskt samarbete mellan EU och Förenta staterna som möjligt. Som försvarsutskottet konstaterar är Förenta staternas betydelse som politisk, ekonomisk och militär partner till EU och Europa enorm, liksom Förenta staternas roll i det militära stödet till Ukraina.

(46) Rysslands anfallskrig har intensifierat unionens partnerskap med till exempel Australien, Sydkorea, Japan, Kanada och Nya Zeeland. Stora utskottet instämmer i utrikesutskottets bedömning att EU bör betrakta Asien, Indien och Stillahavsområdet som viktiga regioner också med tanke på den politiska, ekonomiska och tekniska utvecklingen. Den globala söderns och de regionala stormakternas betydelse förväntas öka ytterligare i framtiden. Det är också viktigt att EU utvecklar sina globala partnerskap och att detta beaktas i de kommande påverkansplanerna (UtUU 1/2024 rd).

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(47) **Unionens resiliens och beredskap.** Stora utskottet understöder i likhet med fackutskotten att unionens kristålighet stärks och att unionen bygger upp en bred beredskap för kriser och hybridhot. Stärkandet av resiliensen är en viktig del av unionens strategiska autonomi.

(48) Stora utskottet anser i likhet med förvaltningsutskottet att en effektiv bekämpning av hybridhot förutsätter en enhetlig och aktuell lägesbild också på EU-nivå, eftersom hybridhoten till sin natur är avsiktligt mångdimensionella. Konsekvenserna av och ansvaret för att bekämpa hoten sträcker sig till åtskilliga nationella myndigheter. Utskottet anser att stärkandet av unionens motståndskraft mot störningar kräver både effektivare riskhanteringsåtgärder och ytterligare satsningar på kritisk digital infrastruktur, såsom mobilnät och sjökablar samt nya tekniska lösningar. Till exempel är molntjänsterna förknippade med säkerhetsaspekter som bör beaktas i produktutvecklingen (FvUU 6/2024 rd).

(49) Stora utskottet understöder att principen om övergripande säkerhet och det finländska konceptet om försörjningsberedskap främjas på EU-nivå. Samtidigt måste man se till att beredskapen på EU-nivå inte försvagar utan tvärtom kompletterar och stöder de nationella åtgärderna och arrangemangen (FsUU 4/2024 rd, FrUU 1/2024 rd, FvUU 6/2024 rd). Kriståligheten bör i enlighet med det finländska beredskapstänkandet byggas upp så att hela samhället inkluderas. EU:s institutioner bör ha en samordnande roll.

(50) Stora utskottet anser det viktigt att främja systematiska förberedelser på EU-nivå särskilt i fråga om varor och tjänster som är kritiska för försörjningsberedskapen och vars produktion är mycket koncentrerad eller vars efterfrågan vid störningar snabbt stiger betydligt (EkUU 5/2024 rd). Stora utskottet betonar också att det med tanke på försörjningsberedskapen är viktigt att infrastrukturen och trafiken fungerar. Finlands geografiska läge och arktiska förhållanden ställer i detta avseende särskilda krav, vilket bör lyftas fram i Finlands påverkan i EU (KoUU 4/2024 rd).

(51) Stora utskottet betonar i likhet med kulturutskottet och framtidsutskottet att mediekompetensen är viktig för unionens kristålighet. Informationspåverkan kan rubba det förtroende som håller samman samhället. Mediekompetens och mediefostran bör också på EU-nivå lyftas fram som ett av målen för den övergripande säkerheten. Stora utskottet betonar också att medborgarnas psykiska och fysiska välbefinnande påverkar den övergripande säkerheten och samhällens kristålighet. Välbefinnandet har också ett väsentligt samband med tillgången på arbetskraft. Stora utskottet anser liksom framtidsutskottet att medborgarnas digitala välfärd är viktig och betonar särskilt behovet av att skydda barn och unga mot teknikens negativa effekter. Stora utskottet lyfter i likhet med kulturutskottet fram att bildning och kultur samt medborgarnas fysiska funktionsförmåga är av relevans för samhällets kristålighet (KuUU 2/2024 rd).

(52) **Cybersäkerhet.** Stora utskottet betonar betydelsen av cybersäkerhet. Den bör stärkas både i medlemsstaterna och på EU-nivå. Cybersäkerheten är ett väsentligt element i tryggheten av samhällsfreden, den nationella och internationella säkerheten samt välfärden. Kritiska samhällsfunktioner kan bli föremål för cyberhot, cyberstörningar och cyberattacker.

(53) Stora utskottet betonar i likhet med förvaltningsutskottet att nationellt och internationellt informationsutbyte och samarbete har en central betydelse för beredskapen inför sådana hot och för bekämpningen av cyberbrottslighet. Försvarsutskottet anser att det inom EU bör skapas en

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

operativ lägesbild i realtid till stöd för övervakningen av cyberbrottsligheten och av påverkan på informationssystemen i medlemsstaterna. Utifrån lägesbilden kan man vidta konkreta förebyggande och skyddande åtgärder. Lägesbilden ska stå till medlemsstaternas myndigheters förfogande för olika ändamål, inklusive internationell utredning av nätbrott. På EU-nivå måste man också styra utvecklingen och skapa förutsättningar för industrin att utveckla nya tjänster och lösningar. Det stöder också Finlands egen försvars- och cyberindustris förmåga att erbjuda nya tjänster (FsUU 3/2024 rd).

(54) **Fördjupat försvarssamarbete inom EU.** Statsrådet stöder enligt utredningen starkt ett fördjupat försvarssamarbete inom EU och konstaterar att både EU:s förmåga som global aktör och stärkandet av det egna försvaret bör beaktas i utvecklingen. Med detta avses bland annat kapacitetssupplegning i enlighet med åtagandena i det permanenta strukturella samarbetet, militär rörlighet, stärkande av EU:s snabbinsatsförmåga, anpassning av EU:s krishantering till förändringarna i omvärlden, marknaden för försvarsmateriel och inkludering av EU:s försvarsindustri i taxonomin för hållbar finansiering samt samarbete mellan EU och Nato. Stora utskottet anser i likhet med försvarsutskottet och utrikesutskottet att dessa mål är motiverade och önskar att de konkretiseras ytterligare i påverkansarbetet.

(55) Stora utskottet vill för det första i likhet med försvarsutskottet betona att det är ytterst viktigt både för stödet till Ukraina och för utvecklandet av EU-ländernas egen försvarsförmåga att uppskalningen av ammunitionsproduktionen kan genomföras så snabbt som möjligt. EU har en viktig roll i detta (FsUU 3/2024 rd).

(56) Statsrådet har i sin utredning satt som mål en gemensam marknad för försvarsmateriel. Stora utskottet anser att detta mål går i rätt riktning och också är mycket ambitiöst. De åtgärder som vidtagits hittills och effekterna av den gällande regleringen har varit rätt så svaga (UtUU 1/2024 rd och FsUU 3/2024 rd). Försvarsutskottet anser det vara särskilt problematiskt att direktivet om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (2009/81/EG), som har varit i kraft i nästan 15 år i syfte att skapa en öppen marknad för försvarsmateriel, i praktiken inte har lett till någonting. Många medlemsländer har fortsatt sin protektionistiska linje för att skydda den egna industrin. Försvarsutskottet anser därför att Finlands mål i vilket fall som helst bör vara att säkerställa att den europeiska marknaden för försvarsmateriel fungerar utifrån den reglering som redan finns. Utskottet bedömer också att det anslag på 1,5 miljarder euro för påskyndande av försvarsindustriella projekt som föreslås i kommissionens försvarsindustriella paket av den 5 mars 2024 är helt otillräckligt i förhållande till behovet. Riksdagen kommer senare i vår att behandla dessa nya förslag från kommissionen närmare utifrån statsrådets utredning i ärendet.

(57) Stora utskottet betonar att den militära rörlighet som ingår i statsrådets nyckelmål är särskilt viktig för Finland. Utskottet anser i likhet med försvarsutskottet att det är viktigt att man regionalt och på europeisk nivå kan skapa de transportkorridorer som krävs för det gemensamma försvaret. Det regionala gränssamarbetet och utvecklingen av transportförbindelserna längs öst-väst-axeln måste lyftas fram starkare än tidigare på EU-agendan. Finland har klarat sig bra i ansökningarna om EU-finansiering av projekt för militär rörlighet. Finansieringen baserar sig på finansieringsinstrumentet för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF), som säkerställer genomförandet av TEN-T-nätet. Stora utskottet anser det viktigt att säkerställa att projekten för militär rörlighet även i fortsättningen beaktas på behörigt sätt när EU:s transport-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

strategi utvecklas. Stora utskottet betonar också i vidare bemärkelse betydelsen av finansieringsinstrumentet för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF). Finansieringen bör även i fortsättningen ordnas så att den tjänar också Finlands behov. Statsrådet måste vara aktivt i frågan.

(58) Stora utskottet stöder i likhet med utrikesutskottet och försvarsutskottet idén om att inom ministerrådet inrätta en separat konstellation för försvarsministrarna. I likhet med fackutskotten välkomnar stora utskottet att det tillsätts en försvarskommissionär på det sätt som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen föreslagit. Den nya kommissionären kan dock snarare benämnas försvarsindustrikommissionär, vilket försvarsutskottet och framtidsutskottet för fram i sina utlåtanden. Det skulle ge en mer exakt bild av den nya kommissionärens ansvarsområde.

(59) Stora utskottet ställer sig bakom målet att fördjupa samarbetet mellan EU och Nato. Som utrikesutskottet konstaterar är det viktigt att EU i utvecklingen av sin militära kapacitet strävar efter nära samarbete med Nato för att undvika konkurrens om samma resurser. Det är viktigt att undvika överlappningar. Målet bör vara en tydlig arbetsfördelning och samordning mellan Nato och EU för att säkerställa EU:s försvar (FrUU 1/2024 rd).

(60) Stora utskottet fäster statsrådets uppmärksamhet vid skrivningen i försvarsutskottets utlåtande om att EU:s blyförordning medför allvarlig skada för det nationella försvaret. Enligt den senaste begränsningen får blyhagel inte användas eller medföras i skjutningssyfte på våtmarksområden eller inom deras skyddszoner. Begränsningen gäller också tävlingsskytte och omfattar även utomhusskjutbanor i våtmarksområden. Det förslag till bly II-begränsning som är under beredning skulle enligt utskottet ha särskilt problematiska konsekvenser för det frivilliga försvaret. Statsrådet har varit aktivt i frågan. Detta påverkansarbete måste fortsätta (FsUU 3/2024 rd).

(61) **Den inre säkerheten.** Stora utskottet anser liksom förvaltningsutskottet att det är viktigt att bekämpa organiserad brottslighet. I Finland ansvarar organiserade kriminella sammanslutningar till stor del för narkotikahandeln, som också har kopplingar till skjutvapenbrott och våld. Andra viktiga verksamhetsområden är bland annat människohandel och arbetsrelaterat utnyttjande, ekonomiska brott och egendomsbrott. Kampen mot den organiserade brottsligheten kräver ett effektivt nationellt och internationellt samarbete.

(62) Stora utskottet understöder i likhet med förvaltnings- och lagutskottet målet att utveckla rättsvårdens och de brottsbekämpande myndigheternas verksamhetsförutsättningar så att de motsvarar den betydligt förändrade säkerhetspolitiska miljön, särskilt genom att främja informations-säkerheten och informationsutbytet mellan myndigheterna (LaUU 5/2024 rd, FvUU 6/2024 rd).

(63) Stora utskottet instämmer i förvaltningsutskottets åsikt att det är mycket välkommet att öka informationsutbytet mellan myndigheterna i medlemsstaterna i syfte att bekämpa terrorism och annan brottslighet. Det är viktigt att såväl medlemsstaterna som EU:s institutioner och organ deltar i informationsutbytet. Till exempel bör medlemsstaterna ge Europol och Frontex information som är relevant för att dessa ska kunna utföra sina uppgifter, och alla medlemsstater bör kunna utnyttja denna information. Förvaltningsutskottet betonar i sitt utlåtande Europolns betydelse som stöd för medlemsstaterna och anser att Europol bör tillförsäkras tillräckliga resurser i EU:s budget för att fullgöra de ökade skyldigheterna.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(64) Livsmedelstrygghet och försörjningsberedskap i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Stora utskottet betonar livsmedelsproduktionen som jordbrukets viktigaste uppgift. Jordbruket och en livskraftig landsbygd har en central betydelse med tanke på självförsörjningen, försörjningsberedskapen och säkerheten (JsUU 3/2024 rd, MiUU 1/2024 rd). Merparten (94,8 %) av gårdarna inom EU klassificeras som familjegårdar, dvs. gårdar där familjemedlemmarna svarar för över 50 procent av det arbete som gårdsbruket kräver. Stora utskottet betonar i likhet med jord- och skogsbruksutskottet att en decentraliserad jordbruksproduktion är en central grund för livsmedelstryggheten i Finland och i hela EU. Som det konstateras i statsrådets utredning är det med tanke på den övergripande säkerheten viktigt att produktivt jordbruk kan bedrivas i hela EU. Stora utskottet fäster också uppmärksamhet vid behovet av att på EU-nivå påskynda åkrarna i samband med generationsväxlingar går över till nya jordbrukare för aktivt bruk. Finland har redan arbetat för detta. Enligt regeringsprogrammet fortsätter man främja generationsväxlingar och ägoregleringar inom jordbruket, och regeringen vidtar åtgärder för att åkrar som aktivt används för livsmedelsproduktion ska omfattas av rätt till ersättning.

(65) De senaste årens stora och plötsliga förändringar i den internationella omvärlden har lyft fram betydelsen av den nationella livsmedelsproduktionen och livsmedelskedjans funktionssäkerhet. Kostnaderna för produktionsinsatserna inom jordbruket började stiga redan hösten 2021 i efterdyningarna av pandemin. I synnerhet höjningen av priserna på gödningsmedel och energi blev kraftigare när Ryssland inledde anfallskriget mot Ukraina i februari 2022. De globala kriserna har synliggjort Finlands och hela EU:s livsmedelsproduktions beroende av utländska importinsatser och prisutvecklingen på världsmarknaden.

(66) I likhet med jord- och skogsbruksutskottet anser stora utskottet att det är viktigt att EU identifierar de insatsvaror som är kritiska för livsmedelsförsörjningen och utreder hur deras kriställighet kan förbättras. Tillgången till livsmedelssektorns mest kritiska naturresurser och insatsvaror måste säkerställas, liksom att resurserna fortsatt har europeiska ägare. Det är bland annat nödvändigt att systematiskt öka självförsörjningsgraden inom produktionen av gödselmedel och foder.

Migrationshantering

(67) Stora utskottet välkomnar att man efter många års förhandlingar i unionen har kommit överens om en ny totalreform av migrations- och asyllagstiftningen (den s.k. migrationspakten). Stora utskottet instämmer i förvaltningsutskottets princip att varje medlemsstat under normala förhållanden själv ska sköta sina skyldigheter inom migrationspolitiken och sörja för säkerheten vid sina yttre gränser.

(68) Stora utskottet anser liksom förvaltningsutskottet att det är viktigt att migrationspolitiken betonar ett övergripande grepp där åtgärder främjas både inom EU och i relationerna till tredjeländer. Man bör satsa på starka och fungerande partnerskap med tredjeländer för att till exempel effektivisera återsändandet. EU måste hitta fungerande lösningar för att dämpa migrationstrycket och förebygga människosmuggling. Samtidigt är det viktigt att det finns lagliga inresevägar för till exempel kompetent arbetskraft (FvUU 6/2024 rd och FrUU 1/2024 rd).

(69) Enligt statsrådets utredning främjar Finland konstruktivt åtgärder på EU-nivå för att utveckla möjligheterna att genomföra asylprocessen och erbjuda internationellt skydd i säkra tredjelän-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

der. Stora utskottet konstaterar i likhet med utrikesutskottet (UtUU 1/2024 rd) att detta är en stor förändring. Enligt regeringsprogrammet iakttar Finland i migrationspolitiken människorättskonventioner och andra internationella överenskommelser, skyldigheterna enligt EU-lagstiftningen och rättsstatsprincipen. Utskottet anser det viktigt att bedöma de föreslagna målen också ur dessa synvinklar när olika alternativ utreds som underlag för eventuella åtgärder på EU-nivå. Genomförbarheten och konsekvenserna av dem måste bedömas noggrant (FvUU 6/2024 rd).

(70) Stora utskottet betonar liksom statsrådet betydelsen av starka yttre gränser och utvecklingen av Schengenregelverket för att hantera migrationen (FvUU 6/2024 rd). Stora utskottet anser i likhet med förvaltningsutskottet att det är nödvändigt att externa aktörers möjligheter att utnyttja migration som ett verktyg för påverkan på unionen kan förhindras så effektivt som möjligt. Frågan kräver en europeisk lösning och vi måste kartlägga sårbarheter i anslutning till detta slag av påverkan både i ursprungs- och målländerna och utreda behovet av förändringar för att stärka medlemsländernas resiliens. Enligt statsrådets utredning främjar Finland konstruktivt införandet inom EU av en mekanism genom vilken, i en situation med omfattande illegal eller instrumentaliserad invandring, behandlingen av individuella asylansökningar tillfälligt kan avbrytas när en stats suveränitet äventyras till exempel på grund av en främmande stats fientliga åtgärder. Utskottet betonar betydelsen av det internationella avtalssystemet och det regelbaserade samarbetet samt att man samtidigt måste kunna identifiera instrumentaliserad migration som en del av dagens hybridpåverkan.

(71) Utrikesutskottet påminner i sitt utlåtande om migrationens globala sammanhang och om att största delen av världens flyktingar lever i utvecklingsländer. Utskottet anser det vara viktigt att EU effektiviserar åtgärderna för att påverka de bakomliggande orsakerna till migrationen. Utvecklingsbiståndet är en konkret del av migrationspolitiken i stort. Utskottet anser också att det är viktigt att sörja för åtgärderna för att hjälpa offer för människohandel (UtUU 1/2024 rd).

EU:s utvidgning

(72) Stora utskottet anser att en lyckad utvidgning av EU stärker unionens egen säkerhet, globala ställning och ekonomiska välfärd och främjar demokratin, rättsstatsutvecklingen och tillgodo-seendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Europeiska unionen måste kunna erbjuda de länder som deltar i medlemskapsförhandlingar en trovärdig utsikt för medlemskap i EU, förutsatt att de har förbundit sig att uppfylla de uppställda villkoren (StoUU 13/2023 rd).

(73) Stora utskottet anser att en framgångsrik utvidgningsprocess förutsätter att man håller fast vid medlemskriterierna. Stora utskottet anser det viktigt att varje kandidatland går framåt i processen utifrån sina egna meriter och att länderna behandlas jämlikt. Stora utskottet stöder statsrådets ståndpunkt att de reformer i kandidatländerna som är viktigast med tanke på utvidgningen behandlas både i början av medlemskapsförhandlingarna och avslutningsvis innan förhandlingarna avslutas, så att genomförandet av dem och förankringen av förändringarna kan stödjas på bästa sätt före medlemskapet. Stora utskottet anser att en stabil rättsstat, demokratiska institutioner, effektiv korruptionsbekämpning och fungerande marknadsekonomi är centrala förutsättningar för ett EU-medlemskap.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(74) Som stora utskottet också tidigare har konstaterat (StoUU 13/2023 rd) är det viktigt att Europeiska unionen genom sina egna åtgärder bidrar till att kandidatländerna, i takt med att processen framskrider, har fortsatt motivation att genomföra de reformer som medlemskapet förutsätter. Ur denna synvinkel är ett gradvist närmande ett förnuftigt tillvägagångssätt. Ett gradvis fördjupat samarbete gör fördelarna med ett EU-medlemskap synliga för kandidatländerna och dess medborgare redan under utvidgningsprocessen och bidrar därmed till att bibehålla motivationen att genomdriva reformer.

(75) I likhet med statsrådet anser stora utskottet att unionen bör fortsätta sitt stöd till kandidatländerna för att tillnärmningen ska påskyndas och medlemskapskriterierna uppfyllas. Målet för den gradvisa tillnärmningen fortfarande ska vara fullt medlemskap. De steg som tas ska vara baserade på varje kandidatlands meriter och kunna återkallas vid behov.

(76) Statsrådet anser att unionen jämsides med anslutningsprocessen ska avancera med de interna förberedelser som behövs inför utvidgningen. Enligt Finlands uppfattning är ändringar i fördragen inte är ett villkor för att unionen ska kunna godkänna nya medlemsstater, utan EU:s funktion ska i första hand reformeras och effektiviseras inom ramen för de gällande fördragen. Stora utskottet instämmer i detta.

(77) Stora utskottet anser att frågan om hur en effektiv verksamhet och beslutsförmåga ska tryggas i den utvidgade unionen är ytterst viktig. På nya områden är det möjligt att övergå till beslut med kvalificerad majoritet också inom ramen för de nuvarande fördragen med hjälp av de så kallade övergångsklausulerna. Enligt utredningen är statsrådet berett att öka beslutsfattandet med kvalificerad majoritet endast på begränsade områden inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Stora utskottet hänvisar till utrikesutskottets utlåtande där det konstateras att unionen för närvarande tar ställning inom utrikes- och säkerhetspolitiken alltför långsamt och att slutresultaten tidvis urvattnas. Kravet på enhällighet kan också underblåsa tredjeländers försök att påverka EU:s medlemsstater och därigenom EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska beslutsfattande. I likhet med utrikesutskottet understöder stora utskottet strävandena att hitta metoder för att stoppa en sådan utveckling. Det är fråga om ett konkret problem i unionens yttre förbindelser, och statsrådet bör arbeta för att lösa det (UtUU 1/2024 rd). Som utrikesutskottet påpekar balanseras beslut med kvalificerad majoritet vid behov av skyddsklausulerna i fördraget. Statsrådets utredning framhäver vikten av att utnyttja de möjligheter som konstruktiv röstnedläggning erbjuder, vilket enligt utskottet är motiverat. En enskild medlemsstat kan vid behov avstå från att rösta och avge en förklaring, varvid unionens beslutsfattande inte hindras. Medlemsstaten i fråga är inte skyldig att tillämpa beslutet, men beslutet är bindande för unionen.

(78) Stora utskottet hänvisar i fråga om en revidering av beslutsfattandet också till framtidsutskottets utlåtande, där det konstateras att EU utifrån sakkunnigutfrågningen behöver innovativa lösningar bland annat för att bättre beakta medlemsländernas särdrag och för situationer där en medlemsstat håller unionen som gisslan och hindrar kollektivt beslutsfattande (FrUU 1/2024 rd).

(79) En utvidgning skulle innebära betydande förändringar i EU:s politikområden, särskilt jordbruks- och sammanhållningspolitiken, och i EU:s budget. Även om inget kandidatland kommer att ansluta sig till unionen under budgetperioden efter 2027 förväntas den kommande ramen innehålla betydligt större ekonomiskt stöd till kandidatländerna. Dessutom kan man förvänta sig att

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

utvidgningen redan på förhand skapar ett tryck på att reformera och modernisera EU:s budgetram.

(80) Stora utskottet instämmer i statsrådets uppfattning att det enligt den nuvarande bedömningen krävs tillräckligt långa övergångstider och en anpassning av systemet med jordbruksstöd till den nya situationen för att man ska kunna uppnå en balanserad lösning som bidrar till den globala livsmedelssäkerheten.

(81) Den 20 mars 2024 antog kommissionen ett meddelande om utvidgningens effekter på fyra nyckelområden — värderingar, politikområden, budget och förvaltning — och om grunderna för hur politiken bör ses över inför utvidgningen. Tanken är att den nya kommissionen ska göra denna översyn i början av 2025. Stora utskottet går närmare in på utvidgningens konsekvenser när det får en E-skrivelse från statsrådet om kommissionens ovannämnda meddelande.

(82) Stora utskottet betonar att Finland måste agera i tid och aktivt delta i diskussionen om hur unionen bör reformeras internt inför utvidgningen. Frågan är av stor betydelse, särskilt i ekonomiskt hänseende.

Ekonomi och finansiering

(83) Stora utskottet betonar i likhet med statsrådet medlemsländernas ansvar för hållbarheten i sin offentliga ekonomi och stöder lösningar som syftar till att stärka medlemsstaternas skuldållbarhet. Stora utskottet ser det i likhet med statsrådet som motiverat att Finland inte förbinder sig till åtgärder som omformar Europeiska unionen i riktning mot en asymmetrisk inkomstöverföringsunion (EkUU 5/2024 rd).

(84) Stora utskottet håller med statsrådet om att EU-budgeten bör hållas på en skälig nivå och att tilläggsåtgärder på viktiga mål i första hand bör sökas inom budgeten. Stora utskottet förhåller sig i likhet med statsrådet kritiskt till skapandet av finansiella instrument på unionsnivå. Det centrala är att söka lösningar som baserar sig på rättvis konkurrens och bästa kompetens. Stora utskottet anser att återhämtningsinstrumentet var en exceptionell lösning av engångsnatur. Stora utskottet godkänner inte att ett liknande arrangemang upprepas eller ändras till ett permanent arrangemang.

(85) Stora utskottet välkomnar att det i utredningen konstateras att man när de nationella förhandlingsmålen fastställs inför de kommande budgetramförhandlingarna också bör identifiera budgetkonsekvenserna av en eventuell utvidgning av unionen. Stora utskottet lyfter fram att det i vissa sakkunnigyttranden ansågs vara utmanande att främja alla nyckelmål, inklusive stödet till Ukraina, och stärka unionens ställning inom den nuvarande budgetramen, särskilt med beaktande av en eventuell utvidgning.

(86) Stora utskottet instämmer i att medel under nästa budgetramperiod i allt högre grad bör riktas till åtgärder som främjar forskning, innovationer och kompetens samt den digitala och rena omställningen (EkUU 5/2024 rd). Stora utskottet betonar liksom framtidsutskottet och ekonomikutskottet den strategiska betydelsen av FoUI-verksamheten. Framtidsutskottet föreslår i sitt utlåtande att EU bör utarbeta en ambitiös färdplan som motsvarar Finlands FoUI-färdplan. Syftet

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

med färdplanen skulle vara att höja den europeiska FoUI-intensiteten till ett visst procenttal (FrUU 1/2024 rd).

(87) Stora utskottet betonar horisontella och konkurrensbaserade finansieringsinstrument, såsom ramprogrammet för forskning och innovation (Horisont Europa) och InvestEU-programmet, vilka baserar sig på verksamhetens höga kvalitet, inte på kvoter eller regionala kriterier (KuUU 2/2024 rd, EkUU 5/2024 rd, FrUU 1/2024 rd). Öppen konkurrens höjer kvaliteten och ger en hävstångseffekt för privat FoUI-finansiering som också kan leda till konkurrenskraftiga och hållbara industriella investeringar. Stora utskottet anser att unionen i sin finansiering bör öka den relativa andelen program av denna typ. Vid sakkunnigutfrågningen framfördes det att till exempel av återhämtningsfondens totalt 750 miljarder fick de ovan nämnda konkurrensbaserade programmen endast 10 miljarder euro. Horisont Europa har varit ett viktigt EU-finansieringsprogram för Finland, som är en klar nettomottagare. En ökad tonvikt på sådana program skulle också ligga i linje med målen för EU:s strategiska konkurrenskraft, där stödet riktas till de mest konkurrenskraftiga företagen.

(88) Stora utskottet stöder statsrådets ståndpunkt att unionens finansiering i högre grad bör riktas till åtgärder som stärker den övergripande säkerheten och EU:s yttre gränser.

(89) **Sammanhållningspolitiken.** Det finns ett stort tryck på att se över sammanhållningspolitiken. En utvidgning skulle leda till att tyngdpunkten i sammanhållningspolitiken i allt högre grad förskjuts till det östliga Europa. Stora utskottet anser i likhet med förvaltningsutskottet att de nyckelmål som presenteras i utredningen — stärkande av den strategiska konkurrenskraften, förbättring av den övergripande säkerheten och främjande av förutsättningarna för den rena omställningen, bioekonomin och den cirkulära ekonomin — är teman som kan främjas också genom sammanhållningspolitikens instrument. Finland bör sträva efter att fullt ut utnyttja sammanhållningspolitiken för att få nya investeringar och invånare till olika regioner i Finland.

(90) Enligt statsrådet bör man ytterligare betona betydelsen av Europeiska unionens yttre gränsregioner, deras framtida verksamhetsförutsättningar och en verkningsfull fördelning av medlen när man moderniserar sammanhållningspolitiken och kriterierna för fördelningen av medlen. I det nuvarande geopolitiska läget framhäver statsrådet framför allt östra och norra Finlands betydelse för hela Europas säkerhet.

(91) Stora utskottet understöder dessa prioriteringar. Stora utskottet anser det ytterst viktigt att Finland eftersträvar EU-finansiering för att lindra de negativa effekterna av den stängda östgränsen. Stora utskottet betonar i likhet med statsrådet att östra och norra Finlands livskraft är en säkerhetsfråga för hela EU. Rysslands anfallskrig i Ukraina och stängningen av östgränsen har långvariga konsekvenser i östra och norra Finland, där det behövs särskilda insatser för att stärka såväl näringarna, den kunniga arbetskraften, energiproduktionen och investeringarna som den övergripande säkerheten och försörjningsberedskapen. Stora utskottet noterar att situationen också har påverkat finansieringen av samarbetet vid de yttre gränserna, även om finansieringen under denna ramperiod har kunnat omfördelas till projekt mellan EU-länderna. Stora utskottet anser det vara viktigt att EU-finansieringen vid Finlands yttre gränsområden fortsätter också under den kommande budgetramperioden.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

(92) En rapport från högnivågruppen för sammanhållningspolitiken, publicerad i februari 2024, lyfter fram den negativa utvecklingen i fråga om de yttre gränserna som en del av sammanhållningspolitiken. EU:s sanktioner mot Ryssland och förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön återspeglas kraftigt i landskapen vid Finlands östra gräns och deras verksamhetsförutsättningar. Motsvarande yttre gränsområden finns också i vissa andra EU-länder. Stora utskottet anser att man kan sträva efter att finansieringen genomförs exempelvis på det sätt som beskrivs i förvaltningsutskottets utlåtande, det vill säga genom en separat finansiering för EU:s yttre gränser som träder in vid sidan av det nuvarande NSPA-stödet och som baserar sig på det nya särbehandlingskriteriet. När EU:s finansiering för yttre gränser enligt de nya kriterierna träder in som tilläggsfinansiering utöver det nuvarande NSPA-stödet, förbättras också Finlands nettoutbyte (FvUU 6/2024 rd). Stora utskottet betonar i likhet med förvaltningsutskottet att särställningen för de glesbygdsmråden i norr (NSPA) som skrivits in i Finlands EU-anslutningsfördrag bör tryggas. Denna särställning grundar sig på permanenta konkurrenskraftsproblem som orsakas av kallt klimat, långa avstånd och gles bosättning. Det särskilda stödet till regionen har bidragit till att mildra de negativa effekterna av de särskilda förhållandena. Det bör dock noteras att det är fråga om strukturella missförhållanden som inte har försvunnit utan fortfarande existerar.

(93) Stora utskottet håller med förvaltningsutskottet om att man utöver specialfinansieringen också bör trygga en tillräcklig basfinansiering av sammanhållningspolitiken i hela Finland, inklusive bland annat kriteriet för glesbygdsmråden ($< 12,5$ invånare/km²). EU:s regional- och strukturpolitiska stöd har stor betydelse för utvecklingsförutsättningarna i glesbygdsregionerna och för de företag som är verksamma i dessa regioner i Finland. Samtidigt är det centralt med tanke på Finlands totala utdelning från EU, eftersom det minskar Finlands nettobidrag.

(94) Förvaltningsutskottet påpekar också att finansieringen genom EU:s sammanhållningspolitik i det rådande läget för de offentliga finanserna har än större betydelse för främjandet av livskraften i kommunerna och städerna. Städernas centrala betydelse som lokomotiv för såväl ekonomin, digitaliseringen som den rena omställningen bör erkännas under nästa programperiod (FvUU 6/2024 rd). Miljöutskottet betonar behovet av att lyfta fram de utmaningar som Arktis står inför när klimatet förändras. I det förändrade geopolitiska läget måste den arktiska politiken definieras på nytt (MiUU 1/2024 rd).

(95) **Jordbruksstödspolitiken.** Finansieringen av EU:s jordbrukspolitik kommer även i fortsättningen att vara en viktig del av EU:s fleråriga budgetram. Stora utskottet betonar i likhet med jord- och skogsbruksutskottet att konsekventa och långsiktiga åtgärder inom jordbrukspolitikerna är väsentliga faktorer som stabiliserar verksamhetsmiljön för jordbruksproduktionen. Jordbruksstöden har en betydande inverkan på jordbrukarnas försörjning. Stora utskottet anser att stödsystemet bör utvecklas och förenklas så att jordbruksstöden bättre än för närvarande riktas till den egentliga livsmedelsproduktionen. Samtidigt betonar utskottet att det med tanke på försörjningsberedskapen och livsmedelssäkerheten är viktigt att Finland har ett heltäckande och mångsidigt jordbruk i olika delar av landet inom flera olika produktionsinriktningar (JsUU 3/2024 rd).

(96) Som jord- och skogsbruksutskottet konstaterar behövs det landsbygdspolitiska åtgärder för att upprätthålla landsbygdens livskraft, locka unga till jordbrukssektorn och göra företagsstrukturen mångsidigare. Stora utskottet anser det viktigt att man på unionsnivå beaktar att bevarandet av en bebodd och livskraftig landsbygd stöder gränssäkerheten särskilt vid östgränsen. Jordbru-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

ket i östra Finland har genomgått en stor strukturomvandling, som fortfarande pågår. Livsmedelsindustrin har gått tillbaka i östra Finland; såväl förädling som produktion har flyttat västerut. Också den totala produktionen i regionen fortsätter att minska. Utan förädlingsindustrin finns det inte heller någon livskraftig primärproduktion.

Bättre lagstiftning

(97) Stora utskottet välkomnar att statsrådet i utredningen påtalar vikten av bättre lagstiftning. Detta fick brett stöd också i fackutskottens utlåtanden. Som det konstateras i utredningen ska regleringen vara tydlig, öka rättssäkerheten och stärka konkurrenskraften. Alltför detaljerad reglering och onödig administrativ börda bör undvikas.

(98) Stora utskottet välkomnar att den nuvarande kommissionen har börjat slopa onödiga och överlappande rapporteringsskyldigheter. Det arbetet bör fortsätta. Exempelvis jord- och skogsbruksutskottet konstaterar i sitt utlåtande att de komplicerade krav som ställs vid ansökan om och tillsyn över jordbruksstöd utgör en ständigt ökande administrativ börda för stötagarna, trots att målsättningen varit den motsatta (JsUU 3/2024 rd).

(99) Stora utskottet betonar i likhet med statsrådet att de föreslagna rättsakterna ska bygga på tillräckligt omfattande konsekvensbedömningar. Det är särskilt viktigt att bättre än tidigare bedöma de samlade och korsvisa konsekvenserna av rättsakterna. Det bör till exempel bedömas om flera rättsakter sammantagna har negativa konsekvenser för innovativiteten inom olika sektorer.

(100) Stora utskottet anser det viktigt att man vid beredningen av unionsrättsakter bättre än tidigare beaktar medlemsländernas särdrag och utgångsnivåer. Finland måste också i sin påverkan tydligt och i tid lyfta fram de särdrag och omständigheter som ska beaktas i regleringen. Det gäller bland annat geografiskt läge, kallt klimat (inkl. utmaningar inom vintersjöfarten), skogsareal samt långa avstånd.

(101) Stora utskottet betonar vikten av att lagstiftningen verkställs effektivt. Det bör också avsättas tillräckligt med tid för verkställandet av lagstiftningen och för utvärderingen av hur den fungerar, innan det görs nya ändringar i rättsakterna. Under innevarande lagstiftningsperiod har det till exempel antagits väldigt många rättsakter om den gröna och digitala omställningen. Under den kommande perioden bör särskild uppmärksamhet fästas vid verkställandet av den antagna regleringen och vid utvärderingen av den.

(102) Stora utskottet anser i likhet med statsrådet att EU:s subsidiaritetsprincip bör respekteras i EU:s lagstiftning och att besluten bör fattas så nära medborgarna som möjligt. Stora utskottet anser också att det är viktigt att gränserna för unionens behörighet respekteras i unionsrätten. Utskottet hänvisar till det som i kulturutskottets utlåtande sägs om utövande av behörighet inom utbildningssektorn.

(103) Stora utskottet noterar också det lagutskottet säger om EU:s rättsliga frågor, nämligen att tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning bör vara sekundär i förhållande till principen om ömsesidigt erkännande. Det skulle respektera skillnaderna mellan medlemsstaternas rättssystem

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

och traditioner, som i synnerhet på straff- och civilrättens område kan vara betydande (LaUU 5/2024 rd).

Påverkan i EU

(104) Stora utskottet anser i likhet med statsrådet att Finland ska vara en aktiv, pålitlig och lösningsinriktad medlemsstat som tar initiativ och agerar på ett konstruktivt och proaktivt sätt i syfte att främja sina egna mål. EU-påverkan ska vara långsiktig och konsekvent. Finland ska aktivt påverka EU-institutionerna och samtidigt söka sig till likasinnade medlemsländer. Påverkan bör grunda sig på en vision om i vilken riktning Finland vill utveckla EU (StoUU 17/2022 rd, StoUU 15/2022 rd). Finland bör kunna erbjuda alternativa lösningar som gynnar såväl Finland som unionen i stort.

(105) Stora utskottet menar att framsynsarbetet är viktigt när Finland fastställer sina EU-mål på längre sikt. Finland har också internationellt sett ett högklassigt prognossystem, och den information som genereras inom systemet bör utnyttjas i beslutsfattandet. Framsynen bidrar till bättre beredskap inför alternativa framtidsutsikter. Fastställandet av de långsiktiga målen bör grunda sig på en analys av unionens framtida utmaningar och möjligheter (FrUU 1/2024 rd).

(106) När målen fastställs är det bra att beakta den globala omvärlden och förändringarna i den. Ekonomiutskottet betonar i sitt utlåtande att det vid sidan av utmaningarna är viktigt att kunna identifiera och utnyttja också de möjligheter som den förändrade omvärlden medför (EkUU 5/2024 rd). Utrikesutskottet betonar behovet av att i påverkansstrategierna beakta globala utvecklingstrender, såsom klimatförändringen och förlusten av den biologiska mångfalden samt EU:s åtgärder i anslutning till dem (UtUU 1/2024 rd).

(107) Stora utskottet noterar att statsrådet har för avsikt att årligen lämna riksdagen en strategi för inflytande i EU. I strategin fastställs utifrån kommissionens arbetsprogram de EU-initiativ där det är särskilt viktigt att Finland utövar ett föregripande inflytande. Separata, mer detaljerade E-skrivelser ska på samma sätt som för närvarande lämnas till riksdagen om de initiativ som valts som prioriteringar. Utskottet välkomnar detta tillvägagångssätt. Stora utskottet anser det viktigt att de förfaranden som tillämpas vid den strategiska planeringen trygger riksdagens påverkningsmöjligheter på behörigt sätt och att riksdagen har möjlighet att påverka tillräckligt regelbundet (LaUU 5/2024 rd).

(108) Statsrådet har under flera valperioder lämnat en EU-redogörelse (se SRR 4/2009 rd, SRR 6/2013 rd och SRR 7/2020 rd). Redogörelsen är ett tyngre förfarande, men en fördel med den är att Finlands långsiktiga EU-mål behandlas i plenum. Stora utskottet anser det viktigt att statsrådet och hela riksdagen tidvis kan diskutera EU-frågor också i plenum. I plenum den 3 april 2024 fördes en aktuell debatt om Finlands nyckelmål i EU. Stora utskottet anser att det kan vara nyttigt att föra motsvarande debatter oftare, till exempel i samband med behandlingen av de årliga strategierna för Finlands påverkan i EU.

(109) Stora utskottet tackar statsrådet för att förhandspåverkan vidareutvecklats genom statsrådets principbeslut av den 25 januari 2024 om organiseringen av det proaktiva påverkansarbetet i EU och proaktiv utformning av ståndpunkter i EU-ärenden. Genom principbeslutet har förhand-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

spåverkan blivit mer systematisk. Det är viktigt att de centrala linjerna för påverkansarbetet i enlighet med principbeslutet utformas i samverkan mellan statsrådet och riksdagen. Det motsvarar syftet med grundlagens bestämmelser om riksdagens deltagande i beredningen av Finlands ställningstaganden i EU-ärenden.

(110) Som stora utskottet tidigare har konstaterat måste resultatet av påverkan och den politik som bedrivits kunna utvärderas regelbundet. Stora utskottets och utrikesutskottets utfrågningar av ministrar som deltagit i ministerrådsmöten är en viktig del av denna process. De är en väsentlig del av Finlands grundlagsfästa nationella beredning i EU-ärenden. Genom utfrågningarna kan stora utskottet bedöma hur statsrådet har främjat riksdagens ställningstaganden i U- och E-ärenden och hur väl man har lyckats främja målen. Stora utskottet kan också vid behov precisera riksdagens hållning i slutskedet av förhandlingarna på EU-nivå och bedöma om den lösning som ministern lagt fram i den senaste förhandlingssituationen sammantaget sett kan godkännas av riksdagen (StoUU 15/2022 rd). Stora utskottet välkomnar det som i principbeslutet sägs om att endera stora utskottet och utrikesutskottet eller båda utskotten mer systematiskt än tidigare ska få en lägesbild av det proaktiva påverkansarbetet också muntligen i samband med ministerutfrågningarna.

(111) I likhet med utrikesutskottet anser stora utskottet att EU-rekryteringarna är en viktig del av EU-påverkan. Finländska tjänstemän i EU-institutionerna främjar kännedomen om och förståelsen av Finlands särskilda förhållanden och underlättar de direkta kontakterna. Finländarnas relativa andel i institutionerna minskar bland annat på grund av pensioneringar. Statsrådet bör fortsätta och ytterligare effektivisera det systematiska arbetet för att öka antalet finländska tjänstemän i EU-institutionerna. Stora utskottet anser i detta sammanhang också att det är viktigt att ministeriernas tjänstemän får uppmuntran och stöd i sina EU-uppgifter.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Stora utskottet meddelar

att det instämmer i statsrådets ståndpunkt i ärendet.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Helsingfors 17.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
1 vice ordförande Laura Huhtasaari saf
2 vice ordförande Maria Guzenina sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Juho Eerola saf
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jani Kokko sd
medlem Mika Lintilä cent
medlem Helena Marttila sd
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Onni Rostila saf
medlem Aura Salla saml
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Eerikki Viljanen cent
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Timo Furuholm vänst
ersättare Timo Harakka sd
ersättare Inka Hopsu gröna
ersättare Ari Koponen saf
ersättare Jani Mäkelä saf
ersättare Anders Norrback sv.

Sekreterare var

utskottsråd Kaisa Männistö.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Stora utskottet har vid behandlingen av ärendet hört ett stort antal sakkunniga, bedrivit gott samarbete och definierat Finlands ståndpunkter på ett sätt som har fört landets linje för EU:s nyckelmål framåt jämfört med regeringens beskrivning i E-skrivelsen. Med undantag av vissa punkter som preciseras separat anser vi att vi kan instämma i majoritetens förbättrade ståndpunkt.

Europeiska unionen utmanas under de närmaste åren av splittrande krafter som ifrågasätter det nödvändiga samarbetet kring hållbar tillväxt, klimatskydd, sociala frågor och mänskliga rättigheter, och till och med försvarssolidariteten, och uttryckligen i ett läge där det behövs mer samhörighet. Den negativa förändringen syns i Finlands nuvarande regerings snäva och slutna attityd till EU, där man valt att bromsa i stället för att bygga. Till de reformer som är nödvändiga för Finlands och Europas framtid hör exempelvis investeringsinstrument som också näringslivet understöder och som skräddarsys för Finlands intressen och som i stället för skulder finansieras med gemensamma EU-medel, den nya uppgiften som försvarskommissarie som ska utnämnas för att samordna medlemsländernas försvar och produktion av försvarsmateriel samt beslut med kvalificerad majoritet för att trygga unionens funktionsförmåga i ödesfrågor inom utrikes- och säkerhetspolitiken.

Vi vill allvarligt peka på den felaktiga och olämpliga benämningen ”illegal invandring” som används i regeringens E-skrivelse och som regeringspartierna vill upprepa i stycke 70 i utskottets ståndpunkt. Ansökan om asyl är med stöd av såväl finsk lag som bindande bestämmelser på EU-nivå en laglig, inte illegal grund för inresa. Även om socialdemokraterna anser att EU måste finna effektiva sätt att bemöta instrumentaliserad invandring, bör man inte på förhand fastslå att avbrytande av asylansökande är en eftersträvsansvärd metod. Likaså måste man se till att asylförfaranden inte läggs ut på entreprenad till ett tredjeland utan att EU bär sitt ansvar enligt internationella konventioner.

Förslag

Vi föreslår

att stora utskottet förutsätter att statsrådet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2024

Maria Guzenina sd
Kimmo Kiljunen sd
Jani Kokko sd
Helena Marttila sd
Matias Mäkynen sd

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Europeiska unionen står inför stora utmaningar när den nya lagstiftningsperioden inleds. Europeiska unionen släpar efter när det gäller konkurrenskraft och produktivitet, de statliga stöden har snedvridit konkurrensen på den inre marknaden, nästa fleråriga budgetram är utsatt för ett ökat utgiftstryck och unionen söker sin plats i den globala stormaktskonkurrensen.

Europeiska unionen måste kunna stärka sin konkurrenskraft, förbättra sitt försvar och vara en mer verkningsfull global aktör.

Inför de stora utmaningarna och med tanke på förberedelserna inför utvidgningen borde regeringen ha gjort en mer djupgående utredning på längre sikt om Finlands mål att trygga EU:s värderingar, utveckla olika politikområden, reformera unionens finansiering och omvärdera den institutionella strukturen.

Med tanke på den utvecklingsfas EU nu befinner sig i bör statsrådet under valperioden förelägga riksdagen en mer omfattande EU-redogörelse än utredningen om EU:s nyckelmål.

Regeringens mål att stärka Europas strategiska konkurrenskraft, förbättra den övergripande säkerheten och främja bioekonomins och den cirkulära ekonomins möjligheter är i sig värda understöd.

Som ett fjärde nyckelmål i EU hade regeringen med fog kunnat lyfta fram stärkandet av den tekniska kompetensen, eftersom EU håller på att halka efter Kina och Förenta staterna i den globala teknikkonkurrensen. Unionen ligger i framkant när det gäller reglering av teknik och marknaden, men måste också vara en föregångare när det gäller design, industriell tillverkning och tillämpning av ny teknik.

Regeringen beskriver Finlands nyckelmål, men föreslår inga metoder för att nå dem. Nyckelmålen är allmänt hållna och lösrycka, eftersom statsrådet inte har behandlat några konkreta metoder för att uppnå målen och de inte heller åtföljs av någon analys av EU:s utveckling.

Regeringen måste ta fram konkreta åtgärder till stöd för sin strategi.

Ekonomi, finansiering och den inre marknaden

Varje medlemsland ansvarar för att dess offentliga finanser är sunda och hållbara.

EU:s återhämtningsinstrument var ett exceptionellt och unikt redskap för att hantera en oförutsedd kris, förhindra en ekonomisk kris i unionen och stärka en hållbar tillväxt.

Vi förhåller oss kritiskt till nya finansieringsinstrument på EU-nivå, som i likhet med återhämtningsinstrumentet finansieras genom låntagning. EU:s ekonomiska solidaritet bör inte ökas vare

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 2

sig genom nya skuldbaserade fonder eller genom fonder som missgynnar nettobidragsgivande länder i fråga om tillgång till finansiering.

De stora medlemsländernas skadliga statsstödspolitik stör den inre marknadens funktion och en rättvis konkurrens. Finland måste förutsätta att den nuvarande flexibiliteten i reglerna om statligt stöd avvecklas omedelbart och att man på den inre marknaden återgår till normal praxis som baserar sig på rättvis konkurrens.

Skogsregleringen.

Europeiska unionen har ingen rättslig grund inom skogspolitiken. Skogspolitiken bör även i fortsättningen höra till den nationella beslutanderätten, och EU:s klimat-, energi- och miljöpolitik bör inte utsträckas till detaljerade bestämmelser om skogarna.

Finland bör också i fortsättningen motsätta sig reglering som inskränker den nationella beslutanderätten, såsom EU:s restaureringsförordning.

Skogarna är av central betydelse för samhällsekonomin, den regionala utvecklingen och sysselsättningen i Finland.

Unionens funktionsförmåga och säkerhet

Unionens ställningstaganden på utrikes- och säkerhetspolitikens område kommer ibland sent och resultaten urvattnas tidvis. När unionen utvidgas måste dess beslutsförmåga och handlingsförmåga kunna tryggas.

Regeringen är beredd att öka beslutsfattandet med kvalificerad majoritet endast på begränsade områden inom utrikes- och säkerhetspolitik.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har framhållt behovet av ett enigt och handlingskraftigt EU. Finlands mål måste vara ett starkt, enigt och hållbart EU. EU:s insatser måste förbättras och effektiviseras genom att man utnyttjar de möjligheter som EU-fördragen ger.

EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik måste göra det möjligt att öka beslutsfattandet med kvalificerad majoritet inom ramen för de befintliga fördragen, till exempel i sanktionsfrågor.

Smart och effektiv reglering

EU:s lagstiftning och genomförandet av den måste trygga medlemsländernas nationella handlingsutrymme, tydligheten i reglerna och respekten för subsidiaritetsprincipen.

Det är inte godtagbart att EU-kommissionen antar allt fler delegerade förordningar och lägger fram förordningar i stället för direktiv, eftersom det inskränker medlemsländernas behörighet. Vid beredningen av EU-lagstiftning måste medlemsländernas nationella särdrag beaktas bättre än för närvarande och bedömningen av lagstiftningens konsekvenser måste förbättras.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2024

Jouni Ovaska cent

Mika Lintilä cent

Eerikki Viljanen cent

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

De Gröna kan inte godkänna statsrådets ståndpunkt till Finlands nyckelmål för Europeiska unionens mandatperiod 2024—2029. Statsrådets ståndpunkt är på det hela taget en tunn, allmänt hållen kravlista utan tydliga lösningar. Statsrådets ståndpunkter om främjande av jämställdhet mellan könen, EU:s anslutning till Europakonventionen, stärkande av unionens kristalloghet och stödande av Ukraina är godtagbara.

Den kommande valperioden är ytterst viktig särskilt med tanke på miljöåtgärderna, både när det gäller att reagera på klimatkrisen och stoppa förlusten av biologisk mångfald. Under perioden 2019—2024 har EU ökat sin profil på miljöområdet och lyckats skärpa miljöinsatserna även när medlemsstaterna inte lyckats med detta. Denna riktning bör fortsätta och arbetet för naturen och klimatet bör fördjupas ytterligare. Statsrådets ståndpunkt identifierar inte i tillräcklig utsträckning hur viktigt det är för hela EU:s framtid, ekonomi och även säkerhet samt försörjningsberedskap att unionens miljöåtgärder är trovärdiga.

Klimatet

En trovärdig klimatpolitik kräver trovärdiga mål och framför allt åtgärder. För att EU ska kunna uppfylla målen i klimatavtalen från Paris och föregå med gott exempel i kampen mot klimatkrisen står det klart att EU:s klimatneutralitetsmål måste uppnås tidigare än 2050. Enligt klimatpanelen bör EU uppnå nettonollmålet senast 2040. Tidigareläggningen av detta mål bör vara ett mål också för Finlands EU-politik. Det behövs också ett eget delmål för kolsänkorna.

I statsrådets ståndpunkt betonas kostnadseffektiviteten i klimatåtgärderna. Det är i sig välkommet, men kräver också att man är beredd att genomföra principen i praktiken och även driva mål som stöder den. I praktiken finns redan många av de mest kostnadseffektiva åtgärderna, till exempel i fråga om kolbindning i torvmarker. I stället betonar statsrådets ståndpunkt osäkra och åtminstone tills vidare dyra åtgärder, såsom tekniska sänkor, som får effekt först under nästa decennium.

Miljön och naturen

Den allvarligaste bristen i statsrådets ståndpunkt är att naturfrågorna och betydelsen av naturens mångfald åsidosätts. Exempelvis framhåller miljöministeriet i sitt yttrande till miljöutskottet att det är nödvändigt att stärka åtgärderna för att förbättra tillståndet för naturen i syfte att stoppa förlusten av biologisk mångfald och vända den nedåtgående trenden. Naturåtgärderna måste utgöra ett centralt tema under den kommande perioden.

Det behövs än fler åtgärder för att nå de mål som Finland och hela EU har förbundit sig till som en del av det globala Kunming-Montrealramverket för biologisk mångfald. Det EU har gjort till exempel i fråga om restaurering har varit påkallat, men för att målen ska nås behövs det ytterligare åtgärder som också Finland måste kräva av unionen.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

Särskilt oroväckande både i Finland och i hela EU är tillståndet för och utvecklingen av den biologiska mångfalden i skogsnaturen. Den svaga biologiska mångfalden i EU-länderna, det växande hotet mot arter och den svaga utvecklingen av sänkor inom LULUCF-sektorn visar att medlemsstaternas politiska åtgärder hitintills har varit otillräckliga. Därför är det nödvändigt att införa tvingande EU-lagstiftning som verkställer EU:s strategi för biologisk mångfald, däribland restaureringsförordningen. Finland får dock själv välja metoder för genomförandet.

En välmående skogsnatur tryggar också försörjningsberedskapen och tåligheten för förändringar. I statsrådets ståndpunkt får bekämpningen av förlusten av biologisk mångfald och tryggandet av skogsnaturens mångfald närmast status som randanmärkningar till nyckelmålen. Finlands ståndpunkt bör tydligt visa att vi förstår hur förlusten av biologisk mångfald och även klimatförändringen medför många betydande risker för försörjningsberedskapen.

Också skyddet av vattendrag har en nyckelroll när det gäller att skydda den biologiska mångfalden och förbättra naturens tillstånd. Därför bör Finlands ståndpunkt också inbegripa att skyddet av Östersjön och vattendragen lyfts fram i Finlands prioriteringar.

Med hänvisning till Naturpanelens utlåtande till miljöutskottet konstaterar jag att regleringen i fråga om stora rovdjur inte har någon väsentlig roll för Finlands övergripande säkerhet och därför inte behöver lyftas fram som ett särskilt mål.

Den gröna omställningen

När det gäller klimatfrågor fokuserar statsrådets ståndpunkt alltför mycket på de nationella sädragen när det gäller skogarna. Finlands egen situation i fråga om kolsänkan i skogen är mycket svag. Enligt de senaste beräkningarna har det inte alls funnits någon sänka under de senaste åren. Därför bör Finland i namn av en trovärdig klimatpolitik stödja klimatmålen och målen för kolsänkor på unionsnivå och också bära sitt eget ansvar på ett trovärdigt sätt.

En central svaghet i statsrådets ståndpunkt är att den inte i tillräcklig utsträckning identifierar utmaningarna med att samordna den gröna omställningen och den biologiska mångfalden. Om frågan inte tas på tillräckligt allvar finns det risk för att åtgärderna i den gröna omställningen äventyrar och försvagar den biologiska mångfalden. Den gröna omställningen får inte äventyra den biologiska mångfalden eller vattendragens tillstånd. I all verksamhet som gäller den gröna omställningen bör man på EU-nivå alltid iaktta principen om do no significant harm (DNSH).

Bioekonomi och användningen av naturresurser

I statsrådets ståndpunkt framhävs bioekonomin som ett led i hållbarhetsarbetet. Bioekonomin kan vara en del av lösningen och bidra till en mer hållbar framtid endast om den verkligen är hållbar. Till exempel beror det försämrade tillståndet i skogsnaturen och kolsänkorna i Finland i första hand på användningen av skogarna. Om avverkningsnivån bibehålls på nuvarande eller högre nivå kan en bioekonomi som baserar sig på skogsprodukter inte vila på en hållbar grund. Finlands kolsänka inom LULUCF-sektorn har rasat under de senaste åren. Det verkar dessutom sannolikt att EU inte kommer att nå LULUCF-förordningens mål på en nettokolsänka på 310 miljoner ton koldioxidekvivalenter senast 2030. Med den nuvarande avverkningsnivån går det inte att upprätthålla

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

la kolsänkan i skogarna så att klimatmålen nås. Om bioekonomin ska vara en del av lösningen på klimatkrisen krävs det noggrannare reglering och bättre riktlinjer för hur skogarna kan utnyttjas hållbart. Avverkningsnivån måste därför sänkas.

En fungerande bioekonomi förutsätter noggrannare reglering av eller bättre handlingslinjer för hur användningen av skogarna kan hållas på en nivå som inte äventyrar klimat- och naturskyddet. Med tanke på den inre marknadens funktion är det till fördel att försöka komma överens om regler på unionsnivå.

Ekonomiutskottet betonar att de dagliga kostnaderna bör hållas skäliga, men preciserar inte vad det innebär och hur det kan genomföras. Ekonomerna anser dock i brett samförstånd att det lönar sig att inkludera externa klimat- och miljökostnader i priserna på nyttigheter genom att prissätta utsläppen genom handeln eller beskattningen. Detta kan återspeglas i de dagliga kostnaderna, men det minskar kostnaderna på annat håll. Oskäliga kostnader vid prissättningen av skadeverkningar kan också kompenseras genom inkomstöverföringar till låginkomsttagare, vilket är ett kostnadseffektivare sätt än att bromsa klimatåtgärderna eller de prissättningsmekanismer som styr åtgärderna.

Det är nödvändigt att stävja uppvärmningen av klimatet och förlusten av biologisk mångfald också för att skogsbruk och bioekonomi ska kunna bedrivas i fortsättningen. Det ligger också i det finländska skogsbrukets intresse att främja en hållbar användning av skogarna. Det föränderliga klimatet medför ökade risker för skogsskador genom extrema väderfenomen och ökande förekomst av skadedjur och växtsjukdomar. Ett hållbart drivet skogsbruk är mer resilient mot de hot som klimatförändringen medför. Därför bör Finland stödja unionsåtgärder som främjar skogarnas kolbindning och biodiversitet och som omfattas av EU:s beslutanderätt.

I fråga om kolsänkor fokuserar statsrådets ståndpunkt alltför mycket på de nationella särdragen när det gäller skogarna. Klimatmålen både i EU och i Finland har beräknats utgående från att Finlands historiskt starka kolsänkor ökar. Så har fallet dock inte varit. Även om skogsmarken i sig fortfarande utgör en kolsänka, var markanvändningssektorn i sin helhet en utsläppskälla både 2021 och 2022. Om det inte finns någon kolsänka, om den är mycket svag eller om markanvändningssektorn sammantaget är en utsläppskälla i stället för en sänka, rasar grunden för klimatmålen. Finland bör i namn av en trovärdig klimatpolitik stödja klimatmålen och de separata målen för kolsänkor på unionsnivå och också bära sitt eget ansvar på ett trovärdigt sätt.

Det är bra att statsrådets ståndpunkt lyfter fram den cirkulära ekonomin. Finland skulle dock än starkare behöva understryka att användningen av naturresurser måste minska och att till exempel den så kallade rena omställningen inte får leda till att utnyttjandet av naturresurser accelererar. Om förbrukningen inte bedöms kritiskt och man inte försöker minska användningen av naturresurser, räcker de nuvarande naturresurserna inte till för den rena omställningen. Det äventyrar ytterst hela idén om en grön omställning. En verklig grön omställning innebär oundvikligen också en kraftigt minskad förbrukning av naturresurser. Förädlingsvärdet måste höjas för att förbrukningen av naturresurser ska kunna minskas.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

Unionens gemensamma jordbrukspolitik

Utsläppen från jordbruket måste snabbt minskas inte bara på finsk nivå utan också på unionsnivå. Den nuvarande gemensamma jordbrukspolitiken ger inga verkliga incitament för att minska utsläppen av växthusgaser eller öka den hälsofrämjande livsmedelsproduktionen. Målen för den kommande CAP-perioden måste stödjas i strävan efter hållbarhet ur miljösynpunkt och även ur folkhälsoperspektiv. Det bör återspeglas i Finlands nyckelmål.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör ses över så att den verkligen stöder jordbrukarna i omställningen till ett klimat- och naturhållbart jordbruk.

Det finländska jordbruket har fullgoda möjligheter att leda en hållbar omställning. Det gäller att arbeta för att också EU:s gemensamma politik stöder detta mål. Ett centralt sätt är att aktivt rikta stöden till livsmedelsproducerande gårdar, vilket inte bara skulle stärka hållbarheten utan också höja produktiviteten inom jordbruket.

Den kommande CAP-perioden måste också innefatta en stark omställning till en grönare livsmedelsproduktion. Det är nödvändigt att minska den animaliska födan inte bara för miljöns och folkhälsans utan också för djurens egen skull. Den nuvarande matproduktionen orsakar djuren lidande, och situationen förändras inte utan målmedvetna åtgärder. Främjandet av växtbaserad mat kräver också insatser i fråga om förädling av växter, produktion och vidareförädling av växtproteiner samt leveranskedjorna för växtbaserade livsmedel.

Statsrådets ståndpunkt saknar också i fråga om den gemensamma jordbrukspolitiken en stark linje när det gäller sambandet mellan säkerhet och miljömässig hållbarhet. En viktig del av säkerheten är livsmedelstryggheten, som står inför uppenbara utmaningar på grund av miljökriserna. Den kommande periodens gemensamma jordbrukspolitik spelar här en central roll. Det kommande CAP-programmet måste å ena sidan ta större hänsyn till hur man minimerar effekterna på naturen och minskar jordbrukets klimatpåverkan. Å andra sidan är det väsentligt att också beakta hur CAP-programmet tar hänsyn till de risker som förorsakas av förändringarna i miljön. Jordbrukarna måste också leva på sitt arbete. Det krävs systematiska investeringar i växtbaserade livsmedelskedjor.

Budgetramen och egna medel

Statsrådet förhåller sig negativt till en ökning av EU:s budgetram. För att täcka de nödvändiga utgifterna under ramperioden är det därför motiverat att i första hand söka lösningar genom omfördelning av medel inom ramen.

En alltför restriktiv tolkning av budgetramen minskar emellertid unionens ekonomiska handlingsutrymme exempelvis för att stödja Ukraina. I jakten på lämpliga lösningar bör det därför inte ses som absolut nödvändigt att hålla fast vid den nuvarande ramen. Finland bör därför vid behov vara berett att förhandla också om tilläggsfinansiering.

De faktiska möjligheterna att stärka unionens finansieringsram genom att öka medlemslänternas betalningsandelar är av politiska skäl begränsade. Därför bör Finland förhålla sig öppet till för-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

slag om unionens egna medel. Särskilt lovande är de ansatser genom vilka det utöver att uppbringa nya medel är möjligt att främja andra gemensamma mål. Gemensamma miljöskatter kan till exempel samtidigt minska belastningen på miljön kostnadseffektivt och utifrån marknadsvillkor, och kol- och naturtullar kan samla in medel i de fall där produkter som förs in i EU har orsakat naturförlust eller utsläpp någon annanstans. På så sätt skulle EU påverka produktionens hållbarhet också utanför sina gränser.

Gemensamma finansiella instrument

Statsrådet förhåller sig kritiskt till nya finansiella instrument på EU-nivå. Det är oklart hur väl den ståndpunkten betjänar Finland under de förändrade förhållandena.

Genom undantagstillståndet till följd av covidpandemin började EU:s statsstödspolitik förändras och Europa har hamnat i en situation där medlemsländerna genom statliga stöd konkurrerar om investeringar också med varandra. Den stödbaserade konkurrensen har skärpts också globalt, och det verkar inte realistiskt att trenden kommer vändas inom den närmaste framtiden. Förenta staternas och Kinas omfattande statliga stöd hotar leda till att investeringar läggs utanför Europa. Starka ekonomier som Tyskland konkurrerar för sin del om industriinvesteringar med generösa nationella stöd inom unionen.

Läget är problematiskt och skadligt för en liten och exportdriven ekonomi som Finlands. Det är inte realistiskt att förvänta sig att den på statsstöd grundade kapplöpningen mellan medlemsstaterna kommer att upphöra inom en nära framtid. Finland bör aktivt skapa en kanal för att återupprätta förtroendet för marknadens funktion. På lång sikt vore det välkommet om Finlands mål är att unionsmedlemmarna avstår från statliga stöd och olika prisregleringar. EU kommer också under nästa period behöva gemensamma finansieringsinstrument för den gröna omställningen, såsom innovationsfonden, eller motsvarande finansieringsinstrument som särskilt fokuserar på projekt som är centrala för omställningen.

De etablerade ståndpunkterna måste därför omprövas utifrån Finlands perspektiv. Som Finlands näringsliv påpekar är det troligen bättre att komma överens om ett gemensamt finansiellt unionsinstrument utifrån rättvisa och strikta spelregler än att det uppstår en mosaik av nationella lösningar.

Beslut med kvalificerad majoritet

Statsrådet anser att det är möjligt att öka antalet beslut med kvalificerad majoritet inom EU endast inom begränsade utrikes- och säkerhetspolitiska delområden. Ståndpunkten bromsar utvecklingen av det europeiska samarbetet i onödan och försvårar också främjandet av Finlands intressen.

Beslut om beskattning förutsätter för närvarande enhällighet. Ett enda av EU:s 27 medlemsländer kan alltså i princip förhindra att samförstånd nås, även om 26 andra länder, inklusive Finland, är beredda att gå vidare.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

Till följd av detta har EU på årtal inte kunnat fatta viktiga beslut i skattefrågor. Det är särskilt länder som Finland, där skattefrågorna har skötts samvetsgrant, som blir lidande av oförmågan att till exempel ingripa mot skatteflykt och aggressiv skatteplanering på unionens inre marknad lidande.

Strategisk konkurrenskraft

Konkurrenskraften kräver också välmående arbetstagare. Skyddet mot psykosocial belastning i arbetslivet måste utvecklas också på europeisk nivå, eftersom det inverkar på arbetshälsan, upprätthållandet av arbetsförmågan samt försämrar och minskar arbetsproduktiviteten. Med hjälp av direktivet om distansarbete måste man bland annat säkerställa arbetstagarnas rätt att vara onåbara. Också lösningar som motverkar psykosociala risker måste främjas.

Likasa behövs det insatser för att bekämpa utnyttjande av arbetskraft. EU bör inte tillåta konkurrensfördelar som uppstår genom brott mot anställningsvillkoren, utan arbetstagarnas rättigheter måste tryggas oberoende av medborgarskap och tillståndstatus. Att exempelvis främja arbetstagarnas rätt att väcka grupptalan är ett verkligt steg mot ett rättvisare arbetsliv. Inom stödpolitiken bör försummelse av arbetstagarnas rättigheter leda till sanktioner.

Europa behöver ekonomisk tillväxt och investeringar. Att återgå till en EU-politik som präglas av överdriven ekonomisk disciplin äventyrar den ekonomiska tillväxten och investeringarna. Det kommer bland annat att påverka hur den gröna omställningen framskrider. Företagens konkurrenskraft och investeringsvilja påverkas i väsentlig grad av tillgången på kompetent arbetskraft.

Europa behöver också arbetskraftsinvandring. Varje EU-land är beroende av tillgången på kompetent arbetskraft. De nationella åtgärderna för att främja arbetskraftsinvandringen kan stödjas genom gemensamma åtgärder på unionsnivå. I regeringens ståndpunkt bör det beaktas att Finland också på unionsnivå främjar lämpliga lösningar för internationell rekrytering. Samarbete, till skillnad från inbördes konkurrens, gynnar alla EU-länder som kämpar med kompetensbrist.

Migrationshantering

Det är av största vikt att de mänskliga rättigheterna respekteras under alla omständigheter när människor söker skydd i EU. Finlands och EU:s asylpolitik måste stärka förtroendet för att förbudet mot tillbakasändning enligt internationell rätt är okränkbart och för att rättsstatsprinciperna iakttas.

Försöken att lägga ut asylprocessen och det internationella skyddet på entreprenad till tredjeländer äventyrar de mänskliga rättigheterna och det absoluta förbudet mot tillbakasändning. Internationella exempel till exempel i Storbritannien och Australien visar att utläggningspolitiken åtminstone har varit problematisk och i värsta fall grovt brutit mot de mänskliga rättigheterna. Också inom EU har ansvaret för flyktingar och asylsökande lagts ut på entreprenad till exempel genom en deklaration som avtalades med Turkiet 2016, då EU gav ekonomiskt stöd till Turkiet för att förhindra gränspassager och återta asylsökande som kommit till Grekland. EU-ländernas politik i Medelhavet är likaså utläggning på entreprenad.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 3

Tanken har i allmänhet varit att lägga ut mottagningen av asylsökande och migranter på länder vars mottagningssystem och asylförfaranden, sociala stabilitet eller människorättssituation i allmänhet inte motsvarar EU-ländernas nivå. Strävan har varit att binda samarbetet kring invandring och återsändande exempelvis till handels- och utvecklingspolitiken på ett sätt som hotar de mänskliga rättigheterna och binder EU till regimer som kränker de mänskliga rättigheterna.

Staten svarar för sina åtgärder och är bunden till internationella människorättskonventioner också när verksamheten bedrivs utanför landets gränser. Såväl EU-rätten som människorättskonventionernas förbud mot tillbakasändning och mot kollektiva utvisningar förutsätter faktisk möjlighet att söka asyl och få sin sak bedömd, för att man ska kunna försäkra sig om att ingen blir offer för omänsklig behandling. Det kan varken Finland eller EU avvika från. Finland och de övriga EU-länderna är skyldiga att ta emot och pröva asylansökningar i ett rättvist asylförfarande och att försäkra sig om att förbudet mot tillbakasändning och förbudet mot kollektiva utvisningar inte kränks.

De livsfarliga resor flyktingarna ger sig ut på och människosmugglarnas utnyttjande av dem bör motverkas genom åtgärder som minskar den humanitära nöden. Sådana är till exempel en bindande ansvarsfördelning mellan alla EU-länder samt trygga migrationsrutter som skapats genom europeiskt samarbete. Finland bör i stället för att lägga ut ansvaret på entreprenad och bedriva en nykolonial politik främja en rättvis global ansvarsfördelning och en fungerande ömsesidig ansvarsfördelning mellan EU-länderna. I EU:s omfattande asylreform kommer man därför att införa en förpliktande ansvarsfördelningsmekanism som också är förenlig med Finlands intressen.

EU:s migrationspolitik bör förstås som en större fråga än enbart ”hantering av migration” och ”begränsning av migrationstrycket”. EU:s ansats måste vara målmedveten och lösningsorienterad. Migrationspolitiken bör ses som en del av klimatpolitiken, av en rättvis reform av handels- och investeringssystemet, av bekämpningen av skatteparadisekonomin samt av utvecklingssamarbetet. Dessa åtgärder tar itu med de bakomliggande orsaker som tvingar människor att migrera. Till exempel klimatförändringen har förutspåtts ha globala omfattande sociala konsekvenser, vilket kan öka antalet konflikter och migranter.

Den övergripande säkerheten och ett starkare Europa

I en tid där såväl krig som hälsosäkerhet blivit ett synligt inslag i det dagliga livet i Europa bör alla dimensioner av säkerheten beaktas på bred front. Statsrådets behandling av sambandet mellan säkerhet, ekonomi och miljöfrågor är långtifrån tillfredsställande.

Miljökriserna utgör ett allvarligt hot mot säkerheten och därför måste bekämpningen av dem, vid sidan av säkerhetstänkandet i övrigt, också stå i centrum för säkerhetspolitiken. Klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald ökar på många sätt säkerhetsriskerna i vardagen, med följder i form av exempelvis värmeutmattning, men skapar också hot på systemnivå, såsom förlust av skördar och talrikare extrema väderfenomen och naturkatastrofer.

I Finlands mål betonas beredskapen inför och reaktionen på säkerhetshot, men de brottsförebyggande strävandena förbigås kort. De Grönas ståndpunkt är att den effektivaste säkerhetspolitiken är att konsekvent motarbeta ojämlikhet, vilket också bör vara ett av Finlands nyckelmål i EU.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd
Avvikande mening 3

För att stärka EU:s inre säkerhet behöver vi tillräckliga myndighetsresurser och ett smidigt myndighetssamarbete, men också tillräcklig försörjning, utbildning och möjligheter till ett gott liv. Miljökriser och äventyrande av hälsosäkerheten utgör stora säkerhetshot mot Finland och Europa. Säkerheten kan inte granskas separat från dessa utvecklingstrender. Finlands mål måste vara att säkerhetsfrågorna ska ses i ett större perspektiv och att vi måste ingripa i de bakomliggande orsakerna till riskerna.

Nationalstaterna ensamma kan inte trovärdigt svara på de stora utmaningarna i vår tid, såsom klimatkrisen och Rysslands anfallskrig. För ett litet land som Finland är det viktigt att vi har ett starkt, enat och effektivt EU.

Avvikande mening

Jag föreslår

att stora utskottet förutsätter att statsrådet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2024

Inka Hopsu gröna

Utlåtande StoUU 3/2024 rd Avvikande mening 4

Avvikande mening 4

Motivering

Finland bör bidra till ett rättvist Europa där alla kan känna sig trygga. Det är viktigt att Finland aktivt påverkar den strategiska agenda som EU godkänner vid Europeiska rådets möte sommaren 2024 och också påverkar den kommande kommissionens program utifrån riktlinjerna nedan.

Industripolitik och ”strategisk konkurrenskraft”

Regeringens utredning återspeglar en marknadsfundamentalistisk eller marknadsutopisk världsbild där den ”fria” marknaden är det bästa sättet att organisera produktion, konsumtion och omsättning. En sådan verklighet har aldrig funnits och bilden beskriver särskilt dåligt den rådande situationen där en aktiv industri-, närings- och innovationspolitik har blivit det främsta politiska verktyget i de flesta rika länder. Orsakerna till det anknuter till såväl geopolitiken, geoekonomin, försörjningsberedskapen, klimatfrågan, arbetskraftspolitiken och utvecklingen inom informationsproduktion.

Det tillstånd som statsrådet eftersträvar, där EU-ländernas statliga stöden för en hållbar omställning begränsas och samtidigt också det så kallade solidariska ansvaret inte utökas eller rentav reduceras, är inte bara orealistisk utan också förödande för Finlands och alla EU-länders ekonomi. Världen är — åtminstone tills vidare — förändrad, och en aktiv närings-, innovations- och rättvis omställningspolitik är verklighet, vare sig Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering gillar det eller inte. Till exempel är det goda ekonomiska läget i Förenta staterna i stor utsträckning en följd av Bidenadministrationens mycket omfattande näringspolitiska stöd, som motiveras med att det gynnar konkurrenskraften, skapar arbetstillfällen av hög kvalitet och främjar de geopolitiska målen.

Statens och i vidare bemärkelse den offentliga sektorns roll har stärkts överallt, vilket också är nödvändigt om vi till exempel vill uppnå våra mål när det gäller en rättvis omställning, klimatpolitiken, försörjningsberedskapen, den strategiska självförsörjningen och produktivitetshöjningen.

Också Finlands EU-politik bör planeras och genomföras utgående från denna verklighetsuppfattning. Om Finland bromsar eller motsätter sig denna utveckling, förtvinar näringslivet och Finland går miste om stora investeringar. Under de senaste åren har det i Finland genomförts och planerats ett rekordstort antal investeringar med koppling till den hållbara omställningen. Den föregående regeringens politik har i hög grad bidragit till dessa investeringar. Det ligger på Orporegeringens ansvar att se till att denna utveckling fortsätter. Regeringen måste säkerställa att EU har tillräckliga ekonomiska resurser för att stärka den hållbara omställningen och försörjningsberedskapen och att villkoren för denna finansiering är ändamålsenliga också ur Finlands synvinkel.

Regeringen förhåller sig kritiskt till skapandet av finansiella instrument på EU-nivå av den typ som faciliteten för återhämtning och resiliens, det vill säga ”coronastimulanspaketet”, representerar. Kritiken gäller också statligt stöd. Regeringen ser också snett på att EU skaffar sig egna inkomstkällor. Samtidigt räknar regeringen upp åtskilliga områden där EU bör agera aktivare, star-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 4

kare och med större resurser än för närvarande. Till exempel är regeringen inte beredd att skära ned på jordbruksstöden. Regeringen vill satsa mer på försvarsindustrin och den militära industrin. Den vill stärka den digitala infrastrukturen, den egna industrin och de europeiska värdekedjorna. Det är en omöjlig ekvation.

Regeringens linje är också inkonsekvent i den mening att den själv redan har antagit ett EU-finansieringsinstrument grundat på gemensam skuld när den godkände stödpaketet till Ukraina på 50 miljarder euro. Av detta belopp utgörs 33 miljarder euro av lån, och dessa medel skaffas explicit genom EU-obligationer. Grundstrukturen är därför mycket lik den som användes för att finansiera EU:s stimulanspaket — vilket enligt regeringens uppfattning borde ha varit en engångsföreteelse.

Också de sakkunniga som riksdagen hört, inklusive företrädare för näringslivet, har betonat behovet av gemensam EU-finansiering. När EU beviljar konkurrensutsatt finansiering på strategiska grunder och utifrån ansökningarnas meriter kan finansieringen riktas bättre än inom ramen för de nationella stödprogrammen.

Till och med Finlands näringslivs talar i dag positivt om vikten av finansiering på EU-nivå.

Det är i och för sig positivt att statsrådet nämner den cirkulära ekonomins betydelse. Finland måste dock vara mer bestämt i sin måluppställning. Vår förbrukning av naturresurser ligger på en helt ohållbar nivå och kopplingen mellan naturresurser och ekonomisk tillväxt har inte kunnat brytas på samma sätt som i fråga om utsläppsmålen. Finland bör därför arbeta för att det på EU-nivå ställs upp stränga och bindande mål för användningen av naturresurser.

Regeringens linje när det gäller bestämmelserna om företagsansvar har rentav varit mer reaktionär än de finländska storföretagens. Finland bidrog till att EU:s direktiv om företagsansvar blev svagare än vad det kunde ha blivit. Direktivet om företagsansvar är trots detta ett viktigt framsteg, men det behöver kompletteras med annan lagstiftning och dess tillämpningsområde bör utvidgas. Finland bör stå i främsta ledet när det gäller att driva på strängare hållbarhetsregler för företag när det gäller såväl arbetstagarnas rättigheter och de mänskliga rättigheterna som miljöhållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Kampen mot aggressiv skatteplanering och skatteflykt är en central del av strävan till ökat ansvarstagandet inom näringslivet. Det gynnar också en genuin marknadskonkurrens, leder till en samhällsekonomiskt effektivare kapitalfördelning och stärker såväl medlemsländernas som unionens ekonomi. Under nästa period behövs det till exempel betydande reformer av den internationella företagsbeskattningen. Regeringens mål nämner inte detta tema med ett enda ord, trots att det borde vara ett spetsprojekt.

Vill vi att EU ska vara en konkurrenskraftig och framgångsrik region måste vi satsa både på forskning och på studentutbyte. Det är viktigt att trygga de studerandes försörjning för att främja de studerandes rörlighet för utbildning.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 4

Arbetslivsfrågor

Regeringen har glömt att konkurrenskraften också förutsätter välmående arbetstagare. Skyddet mot psykosocial belastning i arbetslivet måste utvecklas också på europeisk nivå, eftersom det inverkar på arbetshälsan, upprätthållandet av arbetsförmågan samt försämrar och minskar arbetsproduktiviteten. Med hjälp av direktivet om distansarbete måste man bland annat säkerställa arbetstagarnas rätt att vara onåbara.

Likasa behövs det insatser för att bekämpa utnyttjande av arbetskraft. EU bör inte tillåta konkurrensfördelar som uppstår genom brott mot anställningsvillkoren, utan arbetstagarnas rättigheter måste tryggas oberoende av medborgarskap och tillståndstatus. Det förutsätter också att rätten till kollektiva förhandlingar och strejkrätten säkerställs på EU-nivå.

Att exempelvis främja arbetstagarnas rätt att väcka grupptalan vore ett verkligt steg mot ett rättvisare arbetsliv. Det ligger i både arbetstagarnas och de hederliga inhemska företagens intresse.

Ekonomi och finansiering

Den rättvisa omställningen, stärkandet av den strategiska självförsörjningen, utsläppsminskningen, skapandet av goda arbetsplatser och stärkandet av den biologiska mångfalden kräver en strategisk och visionär industri- och innovationspolitik i Europa. Tillräckliga resurser måste anvisas för den också för att förändringen ska bli tillräckligt snabb och omfattande samt för att svara på den allt hårdare internationella konkurrensen.

Uppgiften kräver betydande finanspolitisk kapacitet hos unionen. Det kan åstadkommas genom att medlemsländernas finansiella bidrag ökas, genom att EU:s egen medelsanskaffning effektiviseras eller genom lån. De framtida behoven är så stora att inget av dessa alternativ kan uteslutas. Tyngdpunkten bör dock ligga på att öka unionens egna inkomster.

Vänsterförbundet har därför föreslagit ett flertal åtgärder för att utöka EU:s egna medel. Vi vill bland annat effektivisera handeln med utsläppsrätter, stärka gränstullmekanismen, införa en finansmarknadsskatt som dämpar finansspekulationen samt på EU-nivå beskatta stora tillgångar.

De finanspolitiska reglerna ska uppmuntra till en ansvarsfull makropolitik, i varje konjunkturläge möjliggöra en ändamålsenlig finanspolitisk inriktning i medlemsländerna och underlätta investeringar som förbättrar ekonomins och samhällets hållbarhet på lång sikt.

Tyvärr möjliggör de nya styrregler för finanspolitiken som träder i kraft i unionen vid ingången av nästa år inte tillräckliga och behövliga investeringar. EU:s medlemsländer skärpte villkoren för ekonomisk disciplin betydligt jämfört med kommissionens ursprungliga förslag. Den finska regeringen bidrog till åtstramningen. I ljuset av de nya reglerna skulle flertalet av medlemsländerna inte kunna göra tillräckliga investeringar exempelvis i den hållbara omställningen eller i social hållbarhet. Med tanke på de starka motiven för sådana investeringar återstår det att se i vilken utsträckning de reviderade reglerna efterlevs. Det hade varit förnuftigare att utarbeta regler som medlemsländerna har goda motiv att följa och som stöder de investeringsbehov som har identi-

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 4

fierats gemensamt inom EU. Finland bör därför som påverkansmål ta upp revideringen av EU:s ekonomiska regler så att de uppfyller dessa villkor.

Klimat- och miljöpolitiken

Regeringen gör sitt bästa för att urvattna inte bara Finlands utan också hela EU:s klimat- och miljöpolitik. Regeringens agerande till exempel i restaureringsförordningen är inte bara skamligt utan också förödande. Miljökrisen med dess klimat-, natur- och föroreningskomponenter är inte under kontroll och mänsklighetens välfärd är direkt beroende av miljöns tillstånd. Finland måste därför sträva efter att höja ambitionsnivån i EU över hela linjen. Det ligger också i Finlands intresse att hela unionen utvecklar miljölagstiftningen samtidigt och att exempelvis klimatmålen skärps så att de motsvarar den utsläppsminskning på 90—95 procent fram till 2040 som vetenskapen förutsätter. Samtidigt bör det för EU och varje medlemsstat fastställas en koldioxidbudget som är förenlig med uppvärmningsmålet på 1,5 grader. Dessutom bör principen om att inte orsaka betydande skada (DNSH) gälla all ekonomisk produktion inom EU.

I och med energikrisen stöds fossila bränslen i EU till mer än det dubbla beloppet (123 miljarder 2022) jämfört med före krisen. Det är av yttersta vikt att fossilstödet fasas ut så snart som möjligt och att hushållen och människorna får stöd i omställningen både i produktions- och i konsumtionsfrågor. De som får sitt uppehåll av produktion av fossil energi bör stödjas och utifrån deras förutsättningar möjliggöra vidareutbildning exempelvis i nya yrken inom det förnybara energisystemet.

Tillståndet för och utvecklingen av den biologiska mångfalden i skogsnaturen är särskilt oroväckande både i Finland och i hela EU. Den svaga biologiska mångfalden i EU-länderna och den svaga utvecklingen av sankor inom LULUCF-sektorn visar att medlemsstaternas politiska åtgärder hitintills har varit otillräckliga. Därför är det nödvändigt att införa tvingande EU-lagstiftning som verkställer EU:s strategi för biologisk mångfald, däribland restaureringsförordningen.

Dessutom behövs det ett separat mål för att öka kolsänkorna inom markanvändningssektorn, eftersom den nuvarande utvecklingen går i fel riktning. Det behövs separata mål för naturliga kolsänkors respektive tekniska sankor. Finland bör inte stödja en politik där uppnåendet av klimatmålen baserar sig på spekulativ teknik. Varken dagens eller morgondagens klimatpolitik får grunda sig på tekniska sankor, eftersom det råder så stora osäkerhetsfaktorer kring teknikerna och de kan tas i bruk först i framtiden. Dessutom fördunklar och försvagar de tekniska sankorna engagemanget för att i industriella processer övergå från förbränning till andra energitekniska lösningar.

Skyddet av vattendrag har en nyckelroll när det gäller att skydda den biologiska mångfalden och förbättra naturens tillstånd. Därför bör Finlands standpunkt också inbegripa att skyddet av Östersjön och vattendragen lyfts fram i Finlands prioriteringar. Den gröna omställningen får inte äventyra den biologiska mångfalden eller vattendragens tillstånd. I takt med att EU satsar på självförsörjning och själv börjar producera exempelvis gruvmineral, måste man samtidigt se till att den totala förbrukningen av naturresurser och energi minskar. I annat fall är en hållbar utvinning av behövliga råvaror inte möjlig.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd

Avvikande mening 4

Om bioekonomin läggs fram som en lösning på miljökrisen måste den stå på en hållbar grund i Finland och EU. Dagens bioekonomi kräver uppdatering och åtstramning av hållbarhetskriterierna samt bättre övervakning: det får inte vara så att en unik gammal skog blir råvara för skogsindustrin, att gagnvirke bränns eller att andra handlingsmodeller som strider mot kaskadprincipen marknadsförs som hållbara. Trä och biomassa ska betraktas som värdefulla, begränsade råvaror som måste användas med omsorg och skicklighet. De värdefullaste naturområdena måste helt ställas utanför det ekonomiska utnyttjandet, och skogsbehandlingsmetoderna måste utvecklas så att de blir mångsidigare och motsvarar växtplatsen och dess kolbalans.

Jordbruk, matproduktion och djurpolitik

EU:s jordbruksstöd måste reformeras så att det blir möjligt och lönsamt att övergå från förorenande, intensivt jordbruk som utgår från livsmedelsproduktion av animaliskt ursprung. Jordbruksstöden ska styra till en produktion som är hållbar med tanke på klimatet, miljön och djuren.

Samtidigt måste man av hänsyn till klimatet, självförsörjningsgraden och försörjningsberedskapen samt livsmedelstryggheten stärka den växtbaserade livsmedelskedjan och börja finansiera inte bara natur- och klimatåtgärder på gårdsbruksenheterna utan också produktion och vidareförädling av växtproteiner. För detta behövs EU-finansiering.

Finlands mål att underlätta jakten på varg står i konflikt med djurens rättigheter och insatserna för biologisk mångfald. Vargen är fortfarande en starkt hotad art, och ändringarna i bestämmelserna om skyddet av den är inte motiverade.

Den övergripande säkerheten och ett starkare Europa

Utvecklingspolitiken är en central del av EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och EU är en betydande aktör inom utvecklingssamarbetet ute i världen. Därför är det en betydande brist att Finlands nyckelmål inte behandlar Finlands mål i fråga om EU:s utvecklingspolitik. Finland bör arbeta för en ökning av EU:s utvecklingsfinansiering. Dessutom saknades en analys av säkerheten i ett vidare perspektiv. Enligt Finlands mål ska principerna för den övergripande säkerheten och det finländska konceptet om försörjningsberedskap främjas också på EU-nivå. Det är välkommet, men för att förebygga kriser och konflikter är det viktigt att den övergripande säkerheten utvidgas till att omfatta också de yttre förbindelserna.

EU måste bidra till fred och stabilitet inte bara i Europa utan i hela världen. Det är angeläget att EU tar sitt internationella ansvar. Utgångspunkten för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik måste vara att förebygga konflikter, stödja en hållbar utveckling och minska fattigdomen. EU måste också vidta åtgärder för att förebygga klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 är politiskt förpliktande för alla världens länder. Därför bör också EU skapa en övergripande strategi som styr genomförandet av Agenda 2030.

Utlåtande StoUU 3/2024 rd
Avvikande mening 4

Migrationshantering

Finlands och EU:s asylpolitik måste stärka förtroendet för att förbudet mot tillbakasändning enligt internationell rätt är okränkbart och för att rättsstatsprinciperna förverkligas. Detta äventyras av strävan att lägga ut asylprocessen och det internationella skyddet på entreprenad.

Finland bör, i stället för att kringgå sitt ansvar och lägga ut det på entreprenad, främja att EU-länderna utifrån ett rättviseperspektiv bär sitt globala ansvar, att unionen får till stånd en fungerande inbördes ansvarsfördelning och att det byggs upp trygga migrationsrutter. Vi måste ta itu med de bakomliggande orsakerna, såsom ojämlikhet och klimatförändringen, som tvingar människor att flytta och som ligger bakom den ofrivilliga migrationen.

Avvikande mening

Jag föreslår

att statsrådet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2024

Timo Furuholm vänst